

**Raport Państwowego Powiatowego
Inspektora Sanitarnego w Jaśle
o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
w powiecie jasielskim w roku 2023**

Zdrowie publiczne jest nauką i sztuką zapobiegania chorobom, przedłużania życia, promowania zdrowia i sprawności fizycznej poprzez zorganizowane wysiłki na rzecz higieny środowiska, kontroli chorób zakaźnych, szerzenia zasad higieny osobistej, organizowania służb medycznych i opiekuńczych w celu wczesnego rozpoznawania, zapobiegania i leczenia oraz rozwijania takich mechanizmów społecznych, które zapewnią każdemu standard życia umożliwiając zachowanie i umacnianie zdrowia.

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

1. higieny środowiska
2. higieny pracy w zakładach pracy
3. higieny radiacyjnej
4. higieny procesów nauczania i wychowania
5. higieny wypoczynku i rekreacji
6. zdrowotnymi żywności, żywienia, przedmiotów użytku i produktów kosmetycznych
7. higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne, w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

I. Nadzór nad warunkami higieny środowiska.

W ramach funkcjonowania systemu organizacyjnego Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Jaśle, kwestiami dotyczącymi higieny środowiska oraz częściowo dotyczącymi utrzymania należytego stanu higienicznego nieruchomości, instytucji, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, dróg, ulic oraz transportu tj. wynikającymi z art. 4 ust. 1 pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmuje się sekcja higieny komunalnej. W ramach realizacji swoich obowiązków, pracownicy w/w sekcji jak co roku prowadzili nadzór w zakresie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, jakości wody na pływalniach, postępowania z odpadami medycznymi, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, nieruchomości i środków transportu publicznego, postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi, ochrony przed hałasem i zanieczyszczeniem powietrza wewnątrz pomieszczeń oraz czynnikami szkodliwymi wydzielanymi przez materiały budowlane w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi.

W zakresie typowym dla działań Sekcji Higieny Komunalnej przez okres od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r., zrealizowano 588 kontroli, pobrano 458 próbek wody, wykonano 470 pomiarów, wydano 78 decyzji administracyjnych, opiniowano m.in. w sprawach procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi w obiektach branży beauty, sprowadzenia zwłok i imprez masowych.

W roku 2023 pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaśle znajdowało się 18 wodociągów sieciowych oraz 47 wodociągów zaopatrujących w wodę indywidualne podmioty. Prowadzenie stałego monitoringu jakości wody w wodociągach objętych nadzorem wykazało, że parametry jakościowe na ogół spełniały normy, występowanie przekroczeń dopuszczalnych wartości było w większości przypadków sporadyczne

i krótkotrwałe.

Na dobrą jakość wody w wodociągach sieciowych składają się między innymi działania producentów wody, którzy zgodnie z obowiązującymi przepisami w ramach kontroli wewnętrznej monitorują jakość mikrobiologiczną i fizykochemiczną wody, ze ściśle określoną częstotliwością oraz działania podejmowane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, która prowadzi systematyczne badania jakości wody i konsekwentnie egzekwuje jej poprawę w przypadkach wystąpienia jakichkolwiek przekroczeń. Wspólnie ustalane są harmonogramy poboru próbek wody, tak aby punkty monitoringowe były reprezentatywne, właściwie przygotowane oraz dostępne dla przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Przedsiębiorstwa wodociągowe przeprowadzają analizy potencjalnych zagrożeń i krytycznych punktów kontroli, a także sposób ochrony i zabezpieczenia wodociągu od miejsca ujmowania wody do punktu jej dostarczania konsumentom.

Przekroczenie dopuszczalnych norm jakości wody poddawanej kontroli u konsumentów, świadczy o niedostatecznych lub niewłaściwie prowadzonych procesach jej uzdatniania. Przekroczenie parametrów określonych w rozporządzeniu wymaga każdorazowo dokonania oceny zagrożeń i oszacowania ryzyka wystąpienia potencjalnych zdarzeń niebezpiecznych dla zdrowia konsumentów. W wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę, kilkakrotnie notowano podwyższone wartości parametrów fizykochemicznych takich jak mętność i trichlorometan, jednak każdorazowo miały one charakter krótkotrwały. Zarządcy na tyle sprawnie przeprowadzali działania naprawcze, iż ani razu nie było konieczności wydania decyzji o warunkowym dopuszczeniu wody do spożycia przez ludzi, tym bardziej decyzji o braku przydatności.

Trzykrotnie w punktach poboru zlokalizowanych na wodociągach sieciowych notowano przekroczenie dopuszczalnych bądź zalecanych wartości parametrów bakteriologicznych, jednakże ze względu na okoliczności odnotowanych przekroczeń żadna z tych sytuacji nie spowodowała zagrożenia dla zdrowia konsumentów i nie wymagała wydania decyzji administracyjnej.

Inaczej przedstawiała się sytuacja na wodociągach zaopatrujących indywidualne podmioty. W ich przypadku stwierdzano przekroczenia, które stwarzały konieczność orzeczenia warunkowej przydatności wody do spożycia przez ludzi bądź zupełnego braku przydatności. Każdorazowo osiągnano poprawę, a na czas podejmowanych działań naprawczych użytkownicy mieli zapewnioną wodę o dobrej jakości, jednakże symptomatyczne jest to, iż konieczność prowadzenia działań zaradczych na wodociągach sieciowych występowała dużo rzadziej, co jest jednym ze znaczących argumentów do zwiększenia poziomu zawodociągowania powiatu.

Braków wody na istniejących sieciach nie notowano.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody wydawano okresowe i obszarowe oceny jakości wody. Oceny te zawierały informacje dotyczące spełnienia na nadzorowanym terenie wymagań określonych w załącznikach nr 1 i 4 do rozporządzenia, w okresie, dla którego były opracowywane. Oceny jakości wody przekazywane były właściwemu wójtowi lub burmistrzowi w celu zapoznania się i podjęcia koniecznych działań mających na celu zaopatrzenie konsumentów w wodę właściwej jakości. Poza obszarem działań wymaganych, realizowano również badania jakości wody w ramach

zleceń zarówno od podmiotów prywatnych, jak i publicznych, w obiektach takich jak zakłady żywnościowo-żywnościowe, zakłady opieki zdrowotnej, domy ludowe, ponadto wydawano opinie o jakości wody, w związku z przedłożonymi sprawozdaniami z badań wody pochodzącej z obiektów nadzorowanych przez Inspekcję Weterynaryjną.

W ubiegłym roku właściciele/administratorzy nadzorowanych urządzeń wodociągowych nie występowali do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego o przyznanie odstępstwa dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi ani też o akceptację oceny ryzyka i ocenę bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów.

W 2023 r. nie odnotowano istotnego wzrostu udziału procentowego zaopatrywanej ludności w wodę z wodociągów. W skali powiatu kształtował się on na poziomie zaledwie 45,09 %, przy czym wynik znacząco zawyżyło Miasto Jasło z 99,32% zawodociągowania. Pozostałe gminy charakteryzują się średnim, niskim, bardzo niskim lub wręcz zerowym poziomem zawodociągowania. Na obszarach pozbawionych zbiorowego zaopatrzenia w wodę należy stwierdzić istotne zagrożenie sanitarne pod postacią możliwości wystąpienia chorób wodozależnych.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego wszystkim użytkownikom pływalni prowadzony był nadzór nad jakością wody na Krytej Pływalni i Basenie Otwartym znajdujących się w zarządzie MOSiR w Jasle oraz w nowo oddanym do użytku Kompleksie Basenów w Krempnej. W 2023 roku z ramienia inspekcji sanitarnej przeprowadzono 3 kompleksowe kontrole jakości wody. Prowadzone były ponadto kontrole sprawdzające wykonanie obowiązków odnoszących się do konieczności poprawy jakości wody. Zarządcy obiektów realizowali badania jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej wynikającej z zapisów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach. Kontrole były wykonywane regularnie zgodnie z zatwierdzonym przez Inspektora Sanitarnego harmonogramem. Wyniki powyższych kontroli pozwalają stwierdzić, że jakość wody na pływalniach odpowiadała wymaganiom, niemniej jednak w trakcie ubiegłego roku występowały przekroczenia, które jakościowo jak i ilościowo nie odbiegały od przekroczeń notowanych w poprzednich latach. Przekroczenia te w głównej mierze dotyczyły parametrów takich jak: mętność, trichlorometan, suma THM (trichlorometan, bromodichlorometan, dibromochlorometan, tribromometan) oraz chloru związanego, a więc cech bądź substancji, które w przypadku niewielkich i krótkotrwałych przekroczeń (czyli jak miało to miejsce w niniejszych przypadkach) nie wpływają negatywnie na użytkowników pływalni.

Abstrahując od powyższego, czterokrotnie wystąpił epizod braku przydatności wody do kąpieli w obrębie Krytej Pływalni. Jeden dotyczył wody w niecce rekreacyjnej, natomiast trzy pozostałe wody w wannie Whirlpool. Za każdym razem przyczyną było wykrycie bakterii z grupy *Legionella* w ponadnormatywnej ilości. Każde wykrycie przekroczenia w zakresie obecności *Legionella sp.* skutkowało wydaniem decyzji o natychmiastowym wyłączeniu z użytkowania niecki, w której zostało stwierdzone oraz nakazem doprowadzenia jakości wody do stanu zgodnego z wymaganiami – co było weryfikowane przez przedstawicieli tutejszego Inspektora.

Legionella sp. to grupa bakterii wyjątkowo dobrze rozwijających się w wodzie o temperaturze oscylującej wokół zakresu 25 - 45°C. Do zakażenia nimi dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Pałeczki *Legionella* mogą być przyczyną

infekcji bakteryjnej zwanej legionellozą, występującą w dwóch postaciach klinicznych: choroby legionistów oraz gorączki Pontiac. Pierwsza z nich to zapalenie płuc o okresie inkubacji od 3 – 6 dni. Natomiast gorączka Pontiac to choroba występująca znacznie częściej i o łagodniejszym przebiegu, okres inkubacji od 5 h do 3 dni. Drożą zakażenia jest droga inhałacji, czyli wdychanie aerozolu wodnego zawierające w/w bakterie. Aerozole takie powstają m.in. podczas pracy biczy i kurtyn wodnych, używania pryszniców, a także fontann. Czynniki sprzyjającymi do rozwoju wyżej wymienionych bakterii poza wskazaną temperaturą, są niskie stężenie środka dezynfekcyjnego i odkładający się w instalacji biofilm, zaś działania, które stanowią podstawę zapobiegania występowaniu zanieczyszczeń mikrobiologicznych w wodzie w obiektach i urządzeniach basenowych oraz do rekreacji wodnej jest zapewnienie: odpowiednich procedur działania oraz systematycznych zabiegów czyszczenia i dezynfekcji.

Ze względu na powyższą charakterystykę (stosując analogię do poprzednich lat) prowadzono stały nadzór nad wywiązywaniem się podmiotów kierujących obiektami zamieszkania zbiorowego oraz obiektami służby zdrowia, w których wykonywana jest działalność lecznicza w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne z kontroli wewnętrznej jakości ciepłej wody użytkowej. W części obiektów realizowano kontrole jakości ciepłej wody użytkowej w ramach prowadzonego nadzoru. Z ogółu przeprowadzonych analiz skażenie sieci ciepłej wody użytkowej stwierdzono w jednym z zakładów leczniczych, w którym świadczenia zdrowotne udzielane są całodobowo oraz w jednym z obiektów zamieszkania zbiorowego. W każdym przypadku wyegzekwowano należytą poprawę.

Jako element profilaktyki zakażeń powodowanych przez bakterie z grupy Legionella, poza działaniami czysto edukacyjnymi, realizowano pomiary temperatury ciepłej wody użytkowej podczas wybranych kontroli obiektów hotelarskich, obiektów zbiorowego zamieszkania oraz podmiotów leczniczych, a także (ze względu na możliwość kolonizacji w/w bakteriami instalacji klimatyzacyjno-wentylacyjnych) każdorazowo podczas kontroli obiektów wyposażonych w klimatyzację lub wentylację mechaniczną żądano okazania aktualnego (nie starszego niż rok) protokołu z przeglądu w/w instalacji.

W ramach nadzoru nad postępowaniem z odpadami medycznymi, sprawowano kontrolę w zakresie procedur postępowania z odpadami, segregacji i warunków gromadzenia, sposobu transportu wewnętrznego odpadów medycznych, stanu sanitarnego środków i pojemników do transportu wewnętrznego odpadów medycznych, stanu sanitarno-technicznego oraz wyposażenia miejsc do dezynfekcji, mycia i przechowywania środków transportu wewnętrznego, a także sposobu i warunków magazynowania w miejscach wstępnego magazynowania. Prowadzony nadzór wykazał, że w większości spośród skontrolowanych placówek służby zdrowia występowały w tym zakresie nieprawidłowości. W przypadku ujawnienia uchybień dążono do osiągnięcia wymaganej poprawy poprzez postępowania administracyjne. Nie wszystkie z wszczętych postępowań zakończyły się w 2023 r., natomiast przed jego upływem zdołano stwierdzić, że w części obiektów taka poprawa już zaszła.

Sprawowanie nadzoru nad obiektami i urządzeniami użyteczności publicznej oraz nieruchomościami i środkami transportu publicznego, realizowane było poprzez kontrolę dostosowaną do funkcji, jakie pełnią, w zależności od niej sprawdzano przestrzeganie przepisów dotyczących porządku i czystości pomieszczeń, stosowania środków czystości, dezynfekcyjnych, zaopatrzenia w wodę ciepłą i zimną, w tym jakości wody przeznaczonej

do spożycia, sposobu odprowadzania ścieków, wyposażenia w wentylację lub klimatyzację, przestrzegania przepisów o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solariów, procedur postępowania zapewniającego ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi przy świadczeniu usług, postępowania z bielizną wielokrotnego użytku, postępowania z odpadami, produktów i preparatów kosmetycznych, stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, wyposażenia, sprzętów i urządzeń, zapewniających utrzymanie higieny osobistej.

W 2023 roku, na terenie powiatu bieżącym nadzorem sanitarnym objęto obiekty z kategorii m.in. ustępów publicznych i ogólnodostępnych, basenów kąpielowych, domów pomocy społecznej, noclegowni dla bezdomnych, hoteli, moteli, innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie, zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej, dworców autobusowych i kolejowych, terenów rekreacyjnych, cmentarzy, domów przedpogrzebowych, zakładów karnych. Ogółem nadzorowano 276 obiektów użyteczności publicznej, spośród których skontrolowano łącznie 114 – niektóre z nich kilkakrotnie. Przyczyną powtórnych kontroli w trakcie jednego roku kalendarzowego zazwyczaj było stwierdzenie uchybień stanu sanitarno - technicznego i w następstwie konieczność weryfikacji jego poprawy. Wyniki kontroli na ogół pozwalają jednak stwierdzić, iż stan sanitarny w obszarze w/w obiektów jest właściwy, zaś nielicznie stwierdzone nieprawidłowości nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia i życia mieszkańców obszaru objętego nadzorem i w większości przypadków były sprawnie niwelowane.

Postępowanie ze zwłokami i szczątkami ludzkimi w obiektach użyteczności publicznej, w roku 2023 miało prawidłowy przebieg, kontrole stanu sanitarno-higienicznego obiektów przeznaczonych do przechowywania zwłok i szczątków ludzkich oraz środków transportu przeznaczonych do ich przewozu nie wykazały naruszeń prawa. Nadzór nad prowadzeniem ekshumacji również nie ujawnił żadnych nieprawidłowości. Zezwolono na przeprowadzenie 38 ekshumacji oraz 1 wywóz zwłok poza granice kraju. Opiniowano w 11 sprawach sprowadzenia zwłok z zagranicy. Każda z wydanych opinii była pozytywna.

W roku 2023 nie odnotowano naruszeń w zakresie hałasu i zanieczyszczeń powietrza wewnątrz pomieszczeń, obecności czynników szkodliwych wydzielanych przez materiały budowlane w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi.

II. Nadzór nad warunkami higienicznymi środowiska pracy w zakładach pracy.

Sekcja Higieny Pracy skontrolowała – 105 zakładów pracy, przeprowadzono 148 kontroli sanitarnych, wydano 29 decyzji nakazowych. Najczęściej powtarzające się uchybienia dotyczyły:

1. poprawy warunków pracy,
2. obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia,
3. braku aktualnych pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia,
4. nieaktualnych lub niekompletnych ocen ryzyka zawodowego,
5. braku rejestru prac narażających pracowników na substancje chemiczne ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym
6. nie przekazania właściwemu PWIS informacji o substancjach chemicznych ich mieszaninach czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

7. doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń higieniczno – sanitarnych dla pracowników
8. wycofanie z obrotu produktów biobójczych które nie posiadały wymaganego pozwolenia na obrót produktem biobójczym
9. wycofania z obrotu produktów kosmetycznych zawierających w składzie substancje niedozwolone

Choroby zawodowe:

Przeprowadzono 5 postępowań w sprawie chorób zawodowych u pracowników i byłych pracowników zakładów pracy z terenu powiatu jasielskiego. Dotyczyły: obwodowego układu nerwowego wywołanego sposobem wykonywania pracy, chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw: boreliozy, astmy oskrzelowej. W 2023 roku nie wydano decyzji w sprawie chorób zawodowych.

Przeprowadzono w 82 zakładach badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. W ramach nadzoru nad środowiskiem pracy wykonano w 10 zakładach pomiary czynników szkodliwych na terenie powiatu. Pomiary i badania środowiskowe wykonane zostały przez akredytowane Laboratorium PSSE w Jaśle. Jak wynika z analizy wyników przeprowadzonych badań i pomiarów środowisku pracy w skontrolowanych zakładach w narażeniu na ponadnormatywne parametry czynników szkodliwych pracuje 254 pracowników w 12 zakładach pracy.

Sekcja Higieny Pracy prowadziła nadzór nad czynnikami rakotwórczymi. Skontrolowano 23 zakłady pracy, w których narażonych jest 724 pracowników ogółem w tym 73 kobiet i 651 mężczyzn. Przeprowadzono 27 kontroli.

W zakładach pracy na terenie działalności PPIS w Jaśle występują następujące czynniki rakotwórcze: chlorek winylu, związki chrom 6-cio wartościowego, nikiel i jego związki, benzo (a) piren, kadm i jego związki, pył drewna, krzemionka, krystaliczna kwarc krystobalit - frakcja respirabilna

Sekcja Higieny Pracy prowadziła nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi. Skontrolowała 6 dystrybutorów substancji chemicznych i mieszanin, 1 producenta mieszanin chemicznych oraz 30 zakładów stosujących substancje chemiczne i mieszaniny. Przeprowadzono 45 kontroli i wydano 9 decyzji dot. opracowania i udokumentowania oceny ryzyka zawodowego związanego z wystąpieniem w miejscu pracy czynników chemicznych; przeprowadzenia badań i pomiarów czynników chemicznych na stanowiskach pracy.

III. Nadzór nad warunkami higieny radiacyjnej.

Nadzór nad warunkami higieny radiacyjnej na terenie powiatu jasielskiego prowadził i prowadzi Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Rzeszowie. Z informacji dostępnych dla PPIS w Jaśle wynika, że wyniki tego nadzoru nie budzą obaw i zastrzeżeń w zakresie bezpieczeństwa radiacyjnego powiatu.

IV. Nadzór nad higieną procesów nauczania i wychowania w placówkach oświatowo – wychowawczych.

Jednym z priorytetów działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej przy realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego jest czuwanie nad bezpieczeństwem sanitarnym warunków pobytu i aktywności dzieci oraz młodzieży.

Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczące:

1. higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych, szkołach wyższych oraz ośrodkach wypoczynku
2. higieny procesów nauczania.

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór sanitarny na placówkami dla dzieci i młodzieży przeznaczonymi zarówno na pobyt dzienny, jak i całodobowy, dla których warunki i zasady funkcjonowania określają następujące akty prawne:

1. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. *o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* – w odniesieniu do żłobków i klubów dziecięcych,
2. ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* – w odniesieniu do przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* – w odniesieniu m. in. do miejsc wypoczynku dzieci i młodzieży,
4. ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* – w odniesieniu do uczelni oraz szkół wyższych
5. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* – w odniesieniu do między innymi placówek wsparcia dziennego i domów dziecka

1. Nadzór nad warunkami sanitarnymi w placówkach dla dzieci i młodzieży

W roku 2023 w ewidencji PSSE (**Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży**) w Jaśle jest ogółem **131 placówek** opieki

wychowania, nauki oraz dodatkowo **47 placówek** wypoczynku i rekreacji.

Katalog placówek objętych nadzorem obejmował:

1. żłobki, kluby dziecięce – **5**
2. przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego - **24**
3. szkoły podstawowe – **42**
4. szkoły podstawowe specjalne- **1**
5. LO - **5**
6. szkoły wyższe – **3**
7. szkoły policealne – **4**
8. zespoły szkół – **33**
9. placówki wsparcia dziennego – **6**
10. placówki wychowania pozaszkolnego, np.: młodzieżowy dom kultury, szkoły muzyczne, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogniska pracy pozaszkolnej, ogród jordanowski – **6**
11. placówki z pobytem całodobowym, np.: bursy i internaty, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze – **2**

Placówki nowo powstałe w 2023 r: Stowarzyszenie „Twój Potencjał”, ul. Floriańska 18, 38-200 Jasło – placówka wsparcia dziennego

W 2023 r. PSSE w Jasle Sekcja HDZiM przeprowadziła ogółem 279 kontroli sanitarnych w 96 placówkach, z których korzystało łącznie **13530** dzieci i młodzieży. Niektóre obiekty skontrolowano więcej niż 1 raz w roku. **40 kontroli** sprawdzających wykonanie nałożonych obowiązków.

Ponadto przeprowadzono **46 kontroli letniego i zimowego wypoczynku** dzieci i młodzieży. Liczba dzieci i młodzieży korzystających w wypoczynku letniego i zimowego to **2287** dzieci. Zgłoszonych turnusów w bazie wypoczynku było **47**.

W 2023 r. odnotowano 5 interwencji, w tym 4 interwencji zasadnych, 0 częściowo zasadne oraz 1 niezasadne.

L.p.	Zgłaszający	Przedmiot interwencji	Rezultat	Postępowanie
1	Przekazana przez Inspekcję weterynaryjną - Powiatowy Lekarz weterynarii w Jasle	(nielegalna sprzedaż dziczyzny na terenie szkoły)	<u>Niepotwierdzona</u>	Przeprowadzono kontrolę sanitarną.
2.	Osoba prywatna - pismo wysłane mailowo do PSSE w Jasle	Nieprzestrzeganie wymagań higieniczno-sanitarnych podczas zajęć w pracowni kosmetycznej	<u>Potwierdzona</u>	Przeprowadzono kontrolę sanitarną wraz z sekcją Higieny Komunalnej.
3.	Osobiste w PSSE w Jasle	Zły stan techniczny ogrodzenia szkoły oraz zniszczone ściany w pomieszczeniach magazynowych budynku	<u>Potwierdzona</u>	Przeprowadzono kontrolę sanitarną.
4.	Anonimowa – rodzic dziecka	Wszawica w szkole	<u>Potwierdzona</u>	Przeprowadzono kontrolę sanitarną.
5.	Dyrektor Szkoły	Nieprzyjemny zapach w sali lekcyjnej	<u>Potwierdzona</u>	Przeprowadzono kontrolę sanitarną.

2. Stan sanitarny budynków lub ich części, w których funkcjonują placówki opieki, wychowania i nauczania dla dzieci i młodzieży

W 2023 r. PSSE w Jasle Sekcja HDZiM w ramach przeprowadzonych czynności kontrolnych w placówkach nauczania i wychowania dzieci i młodzieży stwierdziła

nieprawidłowości natury sanitarnej ogółem w **49** placówkach. Wydano decyzje administracyjne (49) z **spośród 96** skontrolowanych obiektów, wykazując uchybienia w następujących trzech zakresach:

1. sanitarno-higienicznym i technicznym, występujących jednocześnie
2. wyłącznie sanitarno-higienicznym
3. wyłącznie technicznym

Wydane decyzje dotyczyły:

1. stanu sanitarno- technicznego dróg dojścia i ogrodzenia
2. placów zabaw, boisk sportowych
3. ciągów komunikacyjnych w budynkach, nawierzchnie, schody, zabezpieczenia kaloryferów
4. sal lekcyjnych i innych sal zajęć dla dzieci i młodzieży
5. dostosowania mebli lub posiadania certyfikowanych mebli oraz sprzętu sportowego
6. stanu sanitarno-higienicznego toalet, w tym sprawności technicznej armatury oraz wyposażenia w środki higieniczne
7. warunków prowadzenia zajęć WF
8. pracowni komputerowych i chemicznych
9. systemu I pomocy (apteczki, instrukcje itp.)
10. wyłączenia sali z użytkowania (przekroczenie wartości dopuszczalnej substancji występującej w ksylamicie)
11. wyłączenia budynku z użytkowania (Legionella)

- ✓ **Wyłączono z użytkowania pomieszczenie 1 salę w Zespole Szkół Technicznych** – wyłączono z użytkowania pomieszczenie sala nr 18, w której stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnej 2-chloronaftalenu substancji występującej w ksylamicie, przeprowadzono prace remontowe w celu wyeliminowania uciążliwego zapachu. Wykonano ponowne badania laboratoryjne- wynik prawidłowy.
- ✓ **Wyłączono z użytkowania budynek Bursy Międzyszkolnej** wraz z funkcjonującym Szkolnym Schroniskiem Młodzieżowym w Zespole Szkół Usługowych i Spożywczych w Jaśle do czasu przedłożenia prawidłowego wyniku badania próbek ciepłej wody użytkowej pod względem obecności bakterii Legionella. - po uzyskaniu dobrego wyniku próbek wody decyzja wygasła

Sekcja HDZiM w przypadku ujawnienia nieprawidłowości w trakcie kontroli podejmowała następujące działania zmierzające do wyeliminowania wykazanych uchybień natury sanitarnej:

1. w odniesieniu do uchybień wymagających nakładu sił i środków (np. remont, wymiana urządzeń) nakładano obowiązek usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w drodze decyzji administracyjnej;
2. egzekwowano wykonanie obowiązku poprzez kontrole sprawdzające
3. w odniesieniu do uchybień, które można było usunąć na bieżąco lub małym nakładem środków w krótkim czasie, odnotowywano w protokole warunki i termin usunięcia nieprawidłowości

Wydano 9 decyzji płatniczych. Wydano 49 decyzji administracyjnych w tym w 22 przypadkach przesunięto terminy wykonania decyzji.

Podstawową trudnością przy realizacji decyzji był brak środków finansowych.

Wyegzekwowano 25 decyzji w tym 19 z lat ubiegłych.

Wyegzekwowane decyzje dotyczyły:

1. poprawy stanu techniczno – sanitarnego ścian i podłóg w pomieszczeniach placówek
2. osłon na grzejnikach centralnego ogrzewania, poprawy stanu technicznego mebli edukacyjnych
3. oznakowania mebli, naprawy tarasów przy budynku
4. naprawy schodów wejściowych, naprawy ogrodzenia
5. naprawy nawierzchni boisk szkolnych, remontu instalacji elektrycznej.

Prace remontowe w placówkach oświatowych wykonane w 2023 r.

1. Malowanie ścian w pomieszczeniach
2. Remonty podłóg
3. Wymiana okien
4. Remont sanitariatów
5. Remont sali gimnastycznej/zaplecza
6. Nowe meble
7. Remont gabinetu higieny szkolnej (plus doposażenie gabinetu)
8. Nowa elewacja budynku/docieplenie budynku/remont elewacji
9. Nowy plac zabaw/remont
10. Remonty kotłowni, wymiana instalacji co, wymiana grzejników c.o osłony
11. Wymiana instalacji elektrycznych/nowe punkty oświetleniowe
12. Naprawa wykonanie chodników przed budynkiem
13. Wymiana/remont pokrycia dachowego/naprawy kominów
14. Remont schodów/tarasów
15. Remont urządzeń na boisku sportowym.

3. Zaplecze sanitarne placówek dla dzieci i młodzieży oraz warunki do utrzymania higieny osobistej

Zaplecze sanitarne to ustępy (toalety) i łazienki, które służą przede wszystkim utrzymaniu higieny osobistej dzieci i młodzieży w czasie pobytu na terenie placówek opiekuńczych, wychowawczych i nauki, a także wypoczynku i rekreacji. Zapewnienie w placówkach prawidłowych warunków higieniczno-sanitarnych zaplecza sanitarnego i jego wyposażenia jest jednym z elementów profilaktyki. Bieżąca czystość, dobry stan techniczny powierzchni, instalacji, wentylacja, podłączenie do instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej, wyposażenie w wystarczającą liczbę urządzeń sanitarnych w odniesieniu do liczby osób korzystających oraz zapewnienie środków higieny osobistej składają się na podstawowe standardy higieniczne.

Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w Jaśle nie nadzoruje urządzeń wodociągowych własnych zaopatrujących placówki oświatowe.

Na terenie działania PPIS w Jaśle wszystkie placówki posiadają podłączenie do własnego, miejskiego wodociągu lub wodociągów dla miejscowości znajdujących się na terenie poszczególnych gmin.

Nie ma w chwili obecnej żadnej szkoły z ustępami zewnętrznymi. Odprowadzenie ścieków w placówkach nauczania i wychowania to: kanalizacja centralna, szambo lub własna oczyszczalnia ścieków.

4. Ergonomia wyposażenia placówek dla dzieci i młodzieży

Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w Jaśle realizując zadania z zakresu zdrowia publicznego, systematycznie przeprowadzała w przedszkolach i szkołach ocenę dostosowania mebli szkolnych do wymagań ergonomii zgodnie z obowiązującą normą oraz wyposażenia placówek w certyfikowane urządzenia i sprzęt sportowy.

Celem przeprowadzonej oceny była eliminacja występujących nieprawidłowości oraz propagowanie zasad prawidłowego doboru mebli wśród dzieci i młodzieży, nauczycieli, jak i wychowawców.

Oceniono dostosowanie mebli do warunków antropometrycznych uczniów i przedszkolaków w 13 placówkach, w 63 oddziałach tych placówek, 739 stanowisk – nieprawidłowości nie stwierdzono.

5. Zapewnienie miejsca na podręczniki i przybory szkolne i higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych w placówkach

W trosce o stan zdrowia uczniów został wprowadzony prawny obowiązek zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w placówkach podręczników i przyborów szkolnych. Zbyt duże obciążenie uczniów ciężarem tornistrów/plecaków szkolnych może powodować nasilenie bólu pleców, zmniejszenie pojemności płuc, sprzyjać kształtowaniu nieprawidłowej statyki ciała i w efekcie prowadzić do skrzywienia kręgosłupa.

Liczba placówek, która zapewniła uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych w roku 2023 wynosiła 96 spośród 96 skontrolowanych, co stanowi 100%.

W 2023 roku Sekcja HDZiM dokonała również oceny rozkładów zajęć lekcyjnych pod względem higienicznym. Podczas czynności kontrolnych zwracano szczególną uwagę na stałą porę rozpoczynania zajęć lekcyjnych, z nie większą od 1 godziny różnicą czasu rozpoczynania zajęć w poszczególnych dniach tygodnia, jak również różnicę liczby godzin lekcyjnych w kolejnych dniach tygodnia – nie większa od 1 godziny. Dodatkowo, zwracano uwagę na fakt, że prawidłowo skonstruowany plan lekcji musi uwzględniać potrzebę wypoczynku między lekcjami. Czas trwania przerwy międzylekcyjnej powinien umożliwić uczniom krótki odpoczynek, dlatego też przerwa powinna trwać co najmniej 10 minut. Zaleca się również jedną przerwę 20 minutową, która m.in. umożliwia uczniowi spożycie posiłku (zamiennie dopuszcza się dwie przerwy 15 min.).

Rozkłady zajęć oceniono wg. punktów zawartych w formularzu F/HDM/04.

Ocenie poddano 64 placówek w 633 oddziałach. Nieprawidłowości stwierdzono w 29 szkołach w 147 oddziałach.

Na poprawę negatywnie ocenionych rozkładów zajęć nie wydawano decyzji administracyjnych. Nieprawidłowości w rozkładach zajęć wynikają z uzupełniania etatów przez nauczycieli w innych szkołach, dojazdów uczniów i zaczynającymi się brakami w wystarczającej liczbie sal lekcyjnych. Zwraca się uwagę Dyrektorom Szkół na konieczność poprawiania zakwestionowanych rozkładów zajęć.

Nadal w części szkół, w niektórych przedszkolach nie są zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. Zwraca się uwagę Dyrektorom placówek, aby przy planowanych remontach uwzględniali standardy dostępności do urządzeń higieniczno-sanitarnych.

Na 86 skontrolowanych placówek w 88 stwierdzono zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych w 6 placówkach niezachowane standardy.

6. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem i higieną pobytu dzieci i młodzieży w szkołach, kontrolami objęto również warunki sanitarno-higieniczne prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Ocenie poddano m. in. posiadaną przez placówkę infrastrukturę sportową oraz stan sanitarno-techniczny zaplecza sportowego.

Na podstawie kontroli przeprowadzonych w 2023 r. w 66 szkołach ustalono, że: liczba placówek posiadających tylko:

1. sale zastępczo rekreacyjna – 2 placówki
2. boisko sportowe – 5 placówek
3. sala gimnastyczna z boiskiem – 5 placówki
4. sala zastępczo- rekreacyjna z boiskiem – 9 placówek
5. szkolny zespół sportowy boiskiem – 29 placówek
6. szkolny zespół sportowy bez boiska – 4 placówek

W 66 skontrolowanych szkołach odnotowano, że pomimo posiadania infrastruktury sportowej, zajęcia wychowania fizycznego prowadzono również na korytarzach – 5 placówkach.

Podczas kontroli oceniano również stopień korzystania przez uczniów z natrysków po zajęciach sportowych – w szkołach uczniowie nie korzystali z natrysków po zajęciach sportowych.

W 66 skontrolowanych szkołach - 25 posiadało czynne natryski, 8 szkół nie posiadało czynnych natrysków (nieudostępniłone do użytku dla uczniów).

7. Warunki sanitarne zorganizowanych form wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2023 roku w elektronicznej bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji Narodowej w powiecie jasielskim zarejestrowano 47 turnusów zorganizowanego wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

W ramach wypoczynku dzieci i młodzieży podejmowano działania profilaktyczne i prewencyjne zmierzające do zapewnienia bezpiecznego wypoczynku.

Warunki sanitarno-higieniczne skontrolowano podczas **46** turnusów, z których skorzystały łącznie **2287** osoby.

W 1 przypadku kontrola wykazała uchybienia w zakresie warunków sanitarno-higienicznych wypoczynku.

8. Podsumowanie

Podjęmowane działania w zakresie promocji zdrowia oraz inne przedsięwzięcia Podczas kontroli w placówkach oświatowych zwraca się uwagę Dyrektorom na konieczność (potrzebę) uczestnictwa w programach oświatowych prowadzonych przez komórkę Oświaty Zdrowotnej. Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży uczestniczyła w przedsięwzięciach (zamierzeniach) wynikających z planu pracy na rok 2023.

Szkoły Podstawowe brały udział w programie „*Program dla szkół*” obejmujący 4 produkty mleczne plus owoce i warzywa.

Liczba dzieci biorących udział w programie 4103.

Szkoły prowadziły dożywianie w formie obiadów II – daniowych, I – daniowych.

Z obiadów II – daniowych skorzystało 3729 dzieci, z I – daniowych 1092 dzieci.

Dofinansowanie do posiłków miało 577 dzieci.

Pedikuloza – wszawica – profilaktyka w placówkach

W szkołach prowadzona jest promocja edukacyjna w zakresie wszawicy. W **65** skontrolowanych szkołach w **41** prowadzona była promocja edukacyjna. Częstotliwość sprawdzania stanu czystości głowy przedstawiała się następująco:

1. brak w 24 placówkach
2. 1 raz w ciągu roku szkolnego 11 placówkach
3. więcej niż 1 raz w ciągu roku szkolnego w 30 placówkach

W placówkach zostawiano materiały edukacyjne dotyczące w/w zagadnienia, prowadzono rozmowy z dyrektorami szkół o konieczności prowadzenia edukacji na temat wszawicy w szkołach przez higienistki szkolne.

Współpraca z Sekcją Nadzoru Zapobiegawczego, Sekcją Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia, Sekcją Żywienia, Sekcją Epidemiologii.

Liczba wspólnych szkoleń i akcji edukacyjnych z Sekcją Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia - 4

Akcja, Problem wagi ciężkiej” - akcja ważenia plecaków dzieci i młodzieży szkół w powiecie jasielskim

Cele główne akcji:

1. zwrócenie uwagi na problem przeciążonych plecaków
2. rozpowszechnienie informacji, że jedną z przyczyn wad postawy mogą być przeciążone kręgosłupy
3. dotarcie z rzetelną informacją do uczniów, rodziców i nauczycieli.
4. **Efekty przeprowadzonej akcji:**

5. szkolenie organizowane przez PSSE – uświadomiono uczniom jak prawidłowo spakować tornister i dlaczego wkładanie do niego zbędnych rzeczy może zaszkodzić ich kręgosłupowi
6. przekazanie wiedzy przez nauczycieli rodzicom – rodzice wiedzą, że należy kontrolować zawartość tornistrów dzieci, jak wybrać prawidłowy plecak oraz poznali normy dotyczące jego wagi
7. szkolenie organizowane przez PSSE – nauczyciele będą wymagali noszenia do szkoły tylko niezbędnych podręczników i zeszytów, a także będą przekazywali niezbędne informacje z tego zakresu rodzicom.

Liczba wspólnych kontroli z Sekcją Higieny Żywności i Żywienia – 2

Kontrola wypoczynku letniego

Przekazano materiały edukacyjne dla dzieci i młodzieży.

Liczba wspólnych kontroli z Nadzorem Zapobiegawczym – 7

Kontrole prowadzone z Działem Nadzoru Zapobiegawczego, nie liczone do ogólnej liczby kontroli w komórce, protokoły pisane ze znakiem PZNS.

Kontrole placówek przed wydaniem opinii.

Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży wykonywała również zadania z zakresu epidemiologii związane z COVID-19.

Przeprowadzono wywiady epidemiologiczne, pełniono dyżury z telefonem alarmowym, obsługiwano system SEPIS.

Dodatkowo Sekcja HDZiM współdziałała z organami prowadzącymi placówki oświatowo-wychowawcze w celu zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w placówkach edukacyjnych w dobie COVID-19.

Współpraca z instytucjami, organizacjami społecznymi samorządem gmin

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jasle skierował pisma do organów prowadzących placówki; Urzędów Gmin, Burmistrza Miasta Jasła, Burmistrza Miasta Kołaczyce, Starosty Powiatowego, do Dyrektorów placówek niepublicznych – pisma dotyczyły:

1. aktualizacji nadzorowanych obiektów (tworzenie nowych, likwidacja istniejących)
2. przed rozpoczęciem wakacji wystosowano 3 pisma do Dyrektorów Zespołu Szkół przypominające o prawidłowym przygotowaniu schronisk sezonowych do wypoczynku letniego (stan techniczny, wyposażenie, ogólne przygotowanie).
3. wszawicy w szkołach i przedszkolach (przekazano materiały do zapoznania i wykorzystania)
4. Dotyczące działań zapobiegających zakażeniom bakteriami z grupy Legionella – przesłanie wytycznych dla szkół
5. Dotyczące przeprowadzenia na terenie powiatu jasielskiego akcji informacyjno-edukacyjnej pt: Problem wagi ciężkiej”.

Szkolenia:

Sekcja HDZiM uczestniczyła również w wielu szkoleniach, wideokonferencjach organizowanych przez WSSE w Rzeszowie.

Szkolenia dotyczyły:

1. Wszawica i świerz- profilaktyka
2. Przygotowanie placówek do nowego roku szkolnego
3. Omówienie druku MZ -53
4. Wymagania higieniczno- sanitarne Domów Dziecka
5. Internaty i bursy - wymagania
6. Kampania „Problem wagi ciężkiej” – akcja informacyjno – edukacyjna
7. Ocena warunków higieniczno- sanitarnych letniego wypoczynku dzieci i młodzieży

Zmiana w ewidencji w 2023r:

Placówki zlikwidowane w 2023r:

1. Niepubliczne Przedszkole „Maluszkowo” w Osobnicy

Placówki nowo powstałe w 2023r:

1. Stowarzyszenie „Twój Potencjał”, ul. Floriańska 18, 38-200 Jasło – placówka wsparcia dziennego

Obecnie w 2024r Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Jaśle nadzoruje 131 placówek.

V. Inicjowanie, organizowanie, prowadzenie, koordynowanie i nadzór nad działalnością oświatowo-zdrowotną.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna – Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia w roku 2023 prowadziła działania w zakresie edukacji z promocji zdrowia, które wynikały z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Działalność opierała się między innymi na koordynacji i nadzorze nad działalnością oświatowo - zdrowotną w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych wpływających na stan zdrowia oraz bezpieczeństwo dzieci, młodzieży szkolnej, jak również osób zamieszkujących na terenie powiatu jasielskiego.

Działania profilaktyczne, wynikały także z sytuacji epidemiologicznej i występujących problemów a także potrzeb zdrowotnych tutejszej ludności.

Do zadań **Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia** należy prowadzenie działalności w zakresie inicjowania, organizowania, prowadzenia, koordynowania i nadzorowania działalności oświatowo-zdrowotnej i promocji zdrowia poprzez:

1. Rozpoznawanie i określanie potrzeb zdrowotnych na terenie powiatu.
2. Opracowywanie i realizacja lokalnych programów prozdrowotnych.
3. Współrealizowanie programów, akcji i kampanii prozdrowotnych o zasięgu wojewódzkim i krajowym.
4. Udzielanie pomocy metodycznej i organizacyjnej placówkom ochrony zdrowia, oświaty i innym w realizacji zadań prozdrowotnych.
5. Monitorowanie i ocenianie podejmowanych działań.

6. Organizowanie szkoleń i porad metodycznych związanych z realizacją programu oświaty zdrowotnej.
7. Udzielanie porad i konsultacji indywidualnych oraz udostępnianie pomocy dydaktycznych, koordynowanie całokształtu działań prozdrowotnych na terenie działalności PPIS.

Powyższe działania oparte były na programach edukacyjnych o zasięgu ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i obejmowały:

1. **Trzymaj Formę** – inicjatywa dla uczniów szkół podstawowych. Program mający na celu kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród dzieci, młodzieży szkolnej i ich rodzin przez promocję aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety.
Łącznie odbiorców – **3668**
2. **Czyste powietrze wokół nas** – program dla przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego. Inicjatywa mająca na celu profilaktykę antytytoniową adresowaną do dzieci przedszkolnych z udziałem rodziców i opiekunów.
Łącznie odbiorców – **1343**
3. **Nie pal przy mnie, proszę** – program dla uczniów szkół podstawowych. Interwencja ta ma za zadanie wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy.
Łącznie odbiorców – **44**
4. **Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV**, w tym:
  - **Zawsze razem** – program dla uczniów szkół podstawowych. Interwencja ma na celu kształtowanie u dzieci prawidłowych postaw wobec słabszych rówieśników, unikania zachowań ryzykownych.
  - **ARS, czyli jak dbać o miłość** – program dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Inicjatywa ma na celu pogłębienie wiedzy na temat konsekwencji używania substancji psychoaktywnych m.in. alkoholu, papierosów czy narkotyków.
  - **Światowy Dzień Walki z AIDS** – celem kampanii jest realizacja ograniczenia i zapobiegania oraz rozprzestrzeniania się zakażeń HIV wśród ogółu społeczeństwa poprzez zapewnienie dostępu z wiarygodnych źródeł do informacji i edukacji oraz wzmacnianie postaw prospołecznych.
Łącznie odbiorców – **8598**
5. **Skąd się biorą produkty ekologiczne** – program dla dzieci uczęszczających do przedszkoli w wieku 5-6 lat. Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat.
Łącznie odbiorców – **3109**
6. **Bieg po zdrowie** – program dla uczniów czwartej klasy szkoły podstawowej. Podejmowane działania kreują postawy prozdrowotne, ukazują atrakcyjność życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, opóźniają lub zapobiegają inicjacji tytoniowej.
Łącznie odbiorców – **514**
7. **Znamie! Znam je?** – program dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Inicjatywa mająca na celu zachęcić młodzież do regularnego badania skóry oraz przestrzegania podstawowych zasad ochrony przez czerniakami.
Łącznie odbiorców – **1521**

8. **Wybierz życie – pierwszy krok** – program dla szkół ponadpodstawowych. Program, w którym głównym założeniem jest stworzenie świadomości zagrożenia rakiem szyjki macicy i innych chorób wywoływanych zakażeniem HPV u młodych ludzi.
Łącznie odbiorców – **2533**
9. **Podstępne WZW** – program dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Realizacja tej inicjatywy ma na celu upowszechnienie wśród młodzieży wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu B i C.
Łącznie odbiorców – **708**
Ponadto Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia realizowała kampanie ogólnopolskie, wojewódzkie i lokalne:
  1. **Światowy Dzień Rzucania Palenia; Światowy Dzień bez Tytoniu** – jednym z priorytetów działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest zabezpieczenie prawa osób niepalących do życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego oraz pary z papierosów elektronicznych. W związku z tym wdrażano działania, których zadaniem było przyczynienie się do ochrony obecnych i przyszłych pokoleń przed niszczącymi skutkami zdrowotnymi spowodowanymi paleniem tytoniu.
Łącznie odbiorców – **1705**
  2. **Profilaktyka uzależnień** – celem kampanii jest zwiększenie wiedzy na temat skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych, a także ograniczenie ich stosowania.
Łącznie odbiorców – **1011**
  3. **Bezpieczne wakacje/ferie** – zadaniem inicjowanych działań jest umożliwienie spokojnego i bezpiecznego przebiegu zimowej przerwy w nauce oraz zapewnienie bezpiecznego wypoczynku letniego dzieciom i młodzieży.
Łącznie odbiorców – **15712**
  4. **Promocja szczepień ochronnych** – kampania, której celem jest promowanie szczepień oraz przekazywanie rzetelnej wiedzy w tym zakresie.
Łącznie odbiorców – **11819**
  5. **Wybieraj bezpieczną żywność** – celem kampanii jest uświadomienie konsumentom jak istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności odgrywa nauka.
Łącznie odbiorców – **3594**
  6. **Myję ręce – bo wiem więcej** – kampania edukacyjna, która ma uświadomić jak ważna jest czynność mycia rąk oraz przypomnieć podstawowe zasady higieny.
Łącznie odbiorców – **14353**
  7. **Światowy Dzień Zdrowia** – celem podejmowanych działań **jest** podkreślenie priorytetowych obszarów problemów w obszarze zdrowia publicznego na świecie oraz zaangażowanie
dzieci i młodzieży w działania profilaktyczne.
Łącznie odbiorców – **4440**
  8. **Promocja zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej i prawidłowego odżywiania** – jest kluczowym elementem profilaktyki, który nie tylko wpływa na ogólną kondycję zdrowotną, ale także wzmacnia odporność organizmu na różne zagrożenia.
Łącznie odbiorców – **8275**

9. **Profilaktyka wszawicy** – celem podejmowanych działań jest zmniejszenie występowania wszawicy w środowisku przedszkolnym, szkolnym oraz dostarczenie rodzicom i opiekunom wiedzy z zakresu zapobiegania wszawicy.
10. Łącznie odbiorców – **438**
11. **Profilaktyka chorób odkleszczowych** – celem działań jest redukcja ryzyka zakażeń przenoszonych przez kleszcze oraz minimalizacja wpływu tych chorób na zdrowie publiczne.
Łącznie odbiorców – **2171**
12. **Profilaktyka grypy** – działania informacyjno-edukacyjna mające na celu zmniejszenie liczby zakażeń na grypę, która jest groźną chorobą wirusową.
Łącznie odbiorców – **1536**
13. **Profilaktyka chorób nowotworowych** – upowszechnianie wiedzy dotyczącej onkologii, promocja tzw. czujności onkologicznej oraz propagowanie prozdrowotnych zachowań i zdrowego stylu życia.
Łącznie odbiorców – **5814**
14. **Problem Wagi Ciężkiej** – kampania, której celem jest zwrócenie uwagi na problem przeciążonych plecaków/tornistrów oraz rozpowszechnienie informacji, że jedną z przyczyn wad postawy mogą być przeciążone kręgosłupy,
Łącznie odbiorców – **6654**
15. **Profilaktyka spożywania napojów energetyzujących** - kampania, której celem jest podniesienie świadomości na temat zagrożeń wynikających ze zbyt dużego spożycia tych napojów.
Łącznie odbiorców – **1845**
16. **Legionella** – głównym celem działań było podniesienie świadomości społeczeństwa na temat zagrożeń związanych z bakterią Legionella oraz edukacja w zakresie metod prewencji.
Łącznie odbiorców – **2798**
17. **Monitoring przestrzegania ustawy antytytoniowej**

Łącznie odbiorców – **759**

Z powyższych działań przeprowadzano w 2023 roku 92 wizytacje w placówkach oświatowych. Wizytacje dotyczące programów edukacyjnych mają na celu ocenę, monitorowanie i doskonalenie jakości procesu nauczania oraz skuteczności programów edukacyjnych. Wizytacje są ważnym narzędziem w zarządzaniu edukacją, pozwalając na zdobycie informacji zwrotnej, identyfikację obszarów do poprawy i wsparcie nauczycieli.

W zależności od grupy wiekowej przeprowadzono m.in. konkursy o tematyce prozdrowotnej, prelekcje edukacyjne, akcje informacyjno-edukacyjne oraz na bieżąco udzielano poradnictwa merytorycznego dla realizatorów programów edukacyjnych i działań prozdrowotnych oraz osób zainteresowanych działalnością oświatowo-zdrowotną, a także prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych.

Akcje i kampanie oraz ich przebieg był nagłaśniany m.in. na stronie internetowej PSSE oraz w mediach społecznościowych.

Podsumowanie i wnioski:

Poprzez kompleksowe działania, inicjatywy te miały na celu nie tylko reagowanie na obecne wyzwania zdrowotne społeczeństwa, ale także aktywne kształtowanie przyszłości poprzez promowanie zdrowego stylu życia i prewencję chorób na wielu poziomach.

VI. Nadzór nad warunkami zdrowotnymi żywności i żywienia, przedmiotów użytku oraz produktów kosmetycznych.

Bezpieczeństwo żywności – ogół warunków, które muszą być spełniane, dotyczących w szczególności:

1. stosowanych substancji dodatkowych i aromatów,
2. poziomów substancji zanieczyszczających,
3. pozostałości pestycydów,
4. warunków napromieniania żywności,
5. cech organoleptycznych,

i działań, które muszą być podejmowane na wszystkich etapach produkcji lub obrotu żywnością - w celu zapewnienia zdrowia i życia człowieka.

W 2023 roku przeprowadzono łącznie 704 kontroli w nadzorowanych obiektach, w tym 157 kontroli interwencyjnych.

Do najistotniejszych nieprawidłowości stwierdzanych w czasie kontroli należały:

1. sprzedaż środków spożywczych po upływie ich terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości;
2. nieprawidłowe przechowywanie surowców i wyrobów gotowych;
3. sprzęt porządkowy lub rzeczy osobiste przechowywane w przypadkowych miejscach;
4. brak zapisów z monitorowania temperatur w urządzeniach chłodniczych;
5. środki spożywcze przetrzymywane w niewłaściwych miejscach;
6. zły stan techniczny pomieszczeń i wyposażenia.

Interwencje, których zasadność potwierdzono, dotyczyły m.in. niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych, sprzedaży środków spożywczych po upływie ich terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości.

Z pobranych do badań laboratoryjnych 350 próbek zakwestionowano 3 próbki (dwie w zakresie znakowania i jedną w zakresie przekroczenia poziomu akryloamidu).

W przypadkach naruszenia przepisów prawa żywnościowego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaśle wydał 262 decyzje merytoryczne (w tym 38 na poprawę stanu technicznego i 5 zakazu wprowadzania do obrotu) oraz 132 decyzje płatnicze.

Zgodnie z ustawowym obowiązkiem zatwierdzania obiektów, które produkują lub wprowadzają do obrotu żywność pochodzenia niezwierzęcego, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaśle zatwierdził 54 nowe zakłady.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaśle skierował do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 10 wniosków o nałożenie kar pieniężnych na podmioty, które naruszyły przepisy Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia dnia 25 sierpnia 2006 r., głównie ze względu na nieprzestrzeganie wymagań w zakresie prezentacji produktów na stronach internetowych oraz sprzedaży środków spożywczych niezgodnych z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r.

w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

Nałożono 94 grzywny w drodze mandatów karnych na łączną kwotę 17750 zł. Najwięcej nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarnohigienicznego stwierdzano w obiektach żywienia zbiorowego otwartego oraz obiektach obrotu żywnością.

Podobnie jak w latach ubiegłych prowadzono działania w zakresie systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach RASFF. Przeprowadzono działania w związku z 38 powiadomieniami z zakresu funkcjonowania systemu RASFF. Monitorowano występowanie i wycofywanie z rynku powiatu środki spożywcze, materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością zgłoszone w systemie tj.:

1. Cytryny - przekroczenie NPD pestycydu – buprofezyna.
2. Herbatniki Petit Beurre Apetitki – przekroczenie poziomu akryloamidu.
3. Suplement diety HERBS Tymianek i podbiał – przekroczenie poziomu sumy alkaloidów pirolizydynowych.
4. Kasza orkiszowa – przekroczenie poziomu węglowodorów nasyconych, olejów mineralnych (MOSH) oraz węglowodorów aromatycznych, olejów mineralnych (MOAH) z opakowania do kaszy.
5. Tuszki z kurczaka - obecność Salmonella Eteritidis (2 powiadomienia RASFF).
6. Mandarynka luz - przekroczenie NPD pestycydu – chlorku didecyloдимetyloamonu (DDAC).
7. Pasta bakłażanowa z suszonymi pomidorami – obecność w produkcie niedeklarowanego na etykiecie SO₂.
8. Szarpak do maszynki – powoduje zmiany cech organoleptycznych.
9. Pasztetowa wiejska – obecność Listeria monocytogenes.
10. Majeranek, suszone liście majeranku, delikatnie cięte - obecność Salmonella Eteritidis.
11. Pałeczki kukrydziane z Małego Beskidu - przekroczenie NPD deoksyniwalenolu (DON).
12. Herbata Loyd Earl Grey - przekroczenie NPD sumy alkaloidów pirolizydynowych.
13. Rumianek herbatka ziołowa - przekroczenie NPD sumy alkaloidów pirolizydynowych.
14. Kukurydza do produkcji popcornu z Hiszpani - przekroczenie NPD pestycydu – chlorpiryfosu.
15. Korzeń pietruszki - przekroczenie NPD pestycydu – linuron.
16. Rafinowany olej palmowy – przekroczenie poziomu estrów glicydołu.
17. Banany - przekroczenie NPD pestycydu – chlorpiryfosu.
18. Suplement diety Echinacea - wykrycie niedozwolonego napromienienia próbki.
19. Kmin rzymski - przekroczenie NPD sumy alkaloidów pirolizydynowych.
20. Elementy z kurczaka - obecność Salmonella Infantis.
21. Ser pn. CACIOTTA – obecność Escherichia coli produkującą toksynę Shiga O26.
22. Płatki żytnie - przekroczenie poziomu akryloamidu.
23. Łyżka kuchenna VALDINOX Mistrz kuchni – przekroczenie NDP pierwszorzędowych amin aromatycznych.
24. Elementy z kurczaka - obecność Salmonella Entertidis.
25. Woda Żywiec Zdrój niegazowana – obecność bakterii z grupy Coli.
26. Suplement diety Allnutrition Creatine Muscle Max – przekroczenie NDP rtęci.
27. Lek Antinervinum w opakowaniu suplementu diety Balsam Jerozolimski Forte.

28. Supplement diety Aliness health'n'beauty – stwierdzenie niedozwolonego składnika 5 – HTP.
29. Supplement diety Sylimarol gastro - wykrycie niedozwolonego napromienienia próbki.
30. Lek Antinervinum w opakowaniu suplementu diety Balsam Jerozolimski dla dzieci.
31. Supplement diety Alliofil forte - wykrycie niedozwolonego napromienienia próbki.
32. Szyńka konserwowa – obecność *Listeria monocytogenes*.
33. Kasza jaglana - przekroczenie NPD pestycydu – chlorpiryfosu.
34. Ciastka typu Zebra z Holandii – widoczna pleśń na ciastkach.
35. Makaron z kukurydzy z Rumunii – niezadeklarowany na etykiecie alergen – gluten.
36. Napój gazowany wzbogacony w jod Ustronianka + jod – zmienione cechy sensoryczne: smak i zapach.
37. Suszone jagody goji - wykrycie niedozwolonego napromienienia próbki.

W 2023 roku stwierdzono poprawę w zakresie opracowania i wdrażania systemów dobrej praktyki higienicznej, dobrej praktyki produkcyjnej oraz systemu HACCP w zakładach spożywczych. Pomimo tych pozytywnych tendencji nadal stwierdzano usterki w zakresie przestrzegania zasad higieny określonych w przepisach prawa krajowego i wspólnotowego.

Wszystkie zagrożenia jakie występowały w ubiegłym roku w obszarach żywności, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością zostały opanowane.

Pomimo usterek stwierdzanych w trakcie prowadzenia urzędowych kontroli, stan higieniczno- sanitarny nadzorowanych obiektów nie uległ pogorszeniu, natomiast w dalszym ciągu wymaga od wszystkich podmiotów gospodarczych działań naprawczych a od organów kontroli urzędowych systematycznego nadzoru.

VII. Nadzór nad warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z 14 marca 1985 r. określa zadania, zakres działalności, organizację i uprawnienia inspekcji sanitarnej. Poddawana nowelizacjom, jest podstawą działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej do dnia dzisiejszego, a jej główny cel jakim jest ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem czynników środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych pozostaje niezmienny i wciąż aktualny. Realizowane zadania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Jaśle obejmują działania zapobiegawcze i przeciwepidemiczne, sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz profilaktykę, edukację zdrowotną i promocję zdrowia. Powyższe zadania mają charakter ciągły i długoterminowy, jednocześnie wiele podejmowanych działań stanowi niezwłoczną odpowiedź na pojawiające się potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa. Prezentowane dane w niniejszym dokumencie pochodzą ze sprawozdań rocznych PSSE w Jaśle.

Zadania z zakresu bezpieczeństwa zdrowotnego realizowane w roku 2023 były następstwem bieżącej sytuacji epidemiologicznej, chorób zakaźnych i zakażeń w powiecie, w kraju i na świecie.

W roku 2023 przeprowadzono ok. 1300 dochodzeń epidemiologicznych w przypadkach zgłoszeń chorób zakaźnych. Dochodzenia przeprowadzane były w celu:

1. ustalenie źródła zakażenia,
2. wykrycie czynnika etiologicznego powodującego zachorowanie,
3. objęcie nadzorem osób kontaktujących się z chorym lub podejrzanym o zakażenie,
4. ustalenie stanu zdrowia zwierzęcia podejrzanego o zakażenie wścieklizną w celu podjęcia ostatecznej decyzji dotyczącej szczepienia osoby pogryzionej przez zwierzę,
5. przeprowadzenie kwalifikacji zachorowań zgodnie z definicjami przypadków chorób zakaźnych dla potrzeb nadzoru epidemiologicznego.

Prowadzony nadzór epidemiologiczny miał na celu pozyskanie informacji o charakterze występujących zagrożeń, ich rozmiarach i zaobserwowanych trendach.

W roku 2023 w związku z trwającym do maja stanem epidemii, realizowała wielokierunkową działalność w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych. Działania te, to kontynuacja kluczowych zadań polegających na niedopuszczeniu do rozprzestrzenienia się zakażeń związanych z wieloma groźnymi chorobami zakaźnymi, w tym na eliminacji zakażeń spowodowanych wirusem SARS-CoV-2, szerzeniu postaw prozdrowotnych, ograniczaniu ryzyka narażenia na zakażenia oraz edukację i skuteczne uświadamianie istniejących zagrożeń.

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych na terenie powiatu jasielskiego.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaśle przedkłada analizę sytuacji epidemiologicznej w oparciu o rejestrowane choroby zakaźne w 2023 roku. W Polsce zgłaszanie, kwalifikacja oraz rejestracja zachorowań na choroby zakaźne opiera się na opracowanych przez Państwowy Zakład Higieny „Definicjach chorób zakaźnych”. Zastosowanie powyższych definicji, ma na celu ujednoczenie zgłaszalności chorób zakaźnych i zapewnienie porównywalności danych, zbieranych w ramach nadzoru epidemiologicznego w Polsce oraz we Wspólnocie Europejskiej. Powyższą analizą zostały objęte jednostki i zespoły chorobowe, które stanowiły problem epidemiologiczny.

W roku 2023 na terenie powiatu jasielskiego wśród chorób podlegających zgłaszaniu nie odnotowano zachorowań na czerwonkę bakteryjną, odrę, ospę prawdziwą, dury brzuszne i dury rzekome. Zagrożenie zachorowaniami na te choroby nie jest wysokie. Wymagają one jednak utrzymania stałego nadzoru z racji ich znaczenia klinicznego i potencjału epidemicznego. Na obszarze działalności Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaśle w roku bieżącym w 1623 przypadkach zachorowań na chorobę zakaźną, pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Jaśle przeprowadzili wywiad epidemiologiczny. Zdecydowanie większość dochodzeń dotyczyła zakażeń wywołanych wirusem SARS-Co-V-2. Nie wszystkie zgłoszone przez placówki lecznicze do PSSE przypadki zachorowań i podejrzeń podlegały rejestracji, ponieważ w trakcie wywiadów epidemiologicznych weryfikowano je uwzględniając aktualne definicje przypadków chorób zakaźnych opracowanych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego jak też zgodność z „Międzynarodową Klasyfikacją Chorób” (ICD-10).

1. Covid-19

Choroba COVID-19 w 2023 roku pozostawała wysoce zaraźliwa, co oznacza, że trwająca epidemia stanowi nadal globalne zagrożenie dla zdrowia publicznego.

Obraz kliniczny COVID-19 oraz objawy koronawirusa są niezwykle zróżnicowane. Istnieje szeroki przedział symptomów towarzyszących zarażeniu wirusem SARS-CoV-2: od infekcji bezobjawowej do niewydolności wielonarządowej.

Stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony przez Ministra Zdrowia dnia 12 maja 2022 r. przestał obowiązywać 1 lipca roku 2023. Pod koniec października br. w Dzienniku Ustaw opublikowano nowelizację rozporządzenia w sprawie ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu zagrożenia epidemicznego. Zgodnie z nią **obowiązek noszenia maseczek w szpitalach i aptekach został przedłużony do 31 grudnia 2022 r. W uzasadnieniu do projektu przedłużenie obowiązku podyktowane było notowaną liczbą nowych zakażeń wirusem SARS-CoV-2, jak również liczbą świadczeń opieki zdrowotnej i niewątpliwie sytuacją w innych państwach, w szczególności sąsiadujących z Polską. Nadal można zaszczepić się na Covid-19.**

Główny Inspektor Sanitarny zawniósł o odwołanie tego stanu, z uwagi na obecną sytuację epidemiologiczną, w szczególności biorąc pod uwagę spadek liczby diagnozowanych zakażeń SARS-CoV-2, a także spadek liczby zgonów i hospitalizacji.

W przypadku SARS-CoV-2 obserwuje się regularne pojawianie się nowych wariantów. Niektóre z nich mają potencjał do szybszego rozprzestrzeniania się lub wywoływania cięższych objawów bądź groźniejszych powikłań. Dlatego też naukowcy nieustannie monitorują te zmiany i starają się zrozumieć, jak wpływają na zdrowie publiczne oraz na skuteczność profilaktyki. Warianty, które dominowały w roku 2023 to kraken (XBB.1.5), eris (EG.5), pirola (BA.2.86) i obecnie podwariant wariantu pirola JN.1.

Zwykle przebieg choroby jest łagodniejszy niż przy zakażeniu występującym na początku pandemii (np. wariantem alfa). Najczęściej objawy obejmują gorączkę, dreszcze, zmęczenie, bóle mięśni, ból gardła, kaszel, katar – czyli objawy ze strony górnych dróg oddechowych występujące przy przeziębieniu. Kraken powodował też nudności, wymioty i biegunkę, w rzadkich przypadkach powodował zapalenie dolnych dróg oddechowych, które wymagało natychmiastowej pomocy i w związku z tym hospitalizacji. Pirola ze względu na dużą liczbę mutacji w porównaniu z wariantami kraken klasyfikowany był jako „wymagający monitorowania”. **Odkryto, że BA.2.86 różni się od poprzednich wersji wirusa przede wszystkim tym, że z łatwością unika przeciwciał wytwarzanych w odpowiedzi na wcześniejsze infekcje.** Objawy, które wystąpiły u osób zakażonych wariantem Pirola, były łagodne bądź umiarkowane i przypominały zakażenie dróg oddechowych wywoływane przez inne wirusy, np. wirusy paragrypy, adenowirusy czy koronawirusy. Do symptomów można zaliczyć: katar, kichanie, ból gardła, kaszel, podwyższoną temperaturę ciała, bóle głowy, bóle mięśni, ogólne osłabienie.

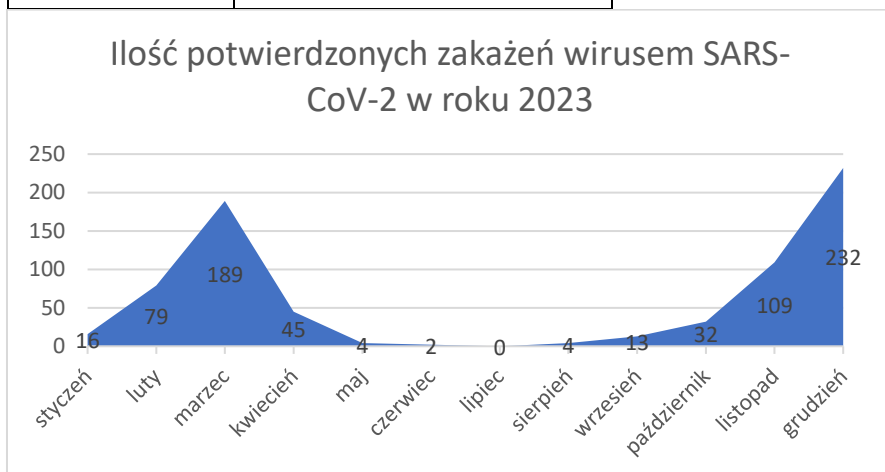
W tym przypadku objawy takie jak zaburzenia węch smaku czy biegunka występowały rzadko. Ze względu na nakładanie się objawów innych chorób układu oddechowego, infekcję koronawirusem wariantu eris można było łatwo pomylić ze zwykłym przeziębieniem, alergią, grypą czy zapaleniem płuc. Pacjenci zgłaszali również takie objawy jak bóle głowy, zmęczenie, gorączka i ból mięśni co ostatecznie skutkowało przewlekłym zmęczeniem. Obecnie dominującym wariantem jest kolejny z podwariantów pirola- wariant JN.1, który wywołuje

wodnisty katar, kaszel, drapanie w gardle, bóle głowy, stawów i mięśni, niekiedy gorączka. Co może wydawać się zaskakujące, wraz z zakażeniem pojawiają się zapalenia spojówek, a charakterystyczne objawy lękowe i problemy ze snem – dotyczą średnio co dziesiątego pacjenta.

W 2023 r. zachorowania na COVID-19 w powiecie jasielskim w odniesieniu do poszczególnych miesięcy kształtowały się następująco:

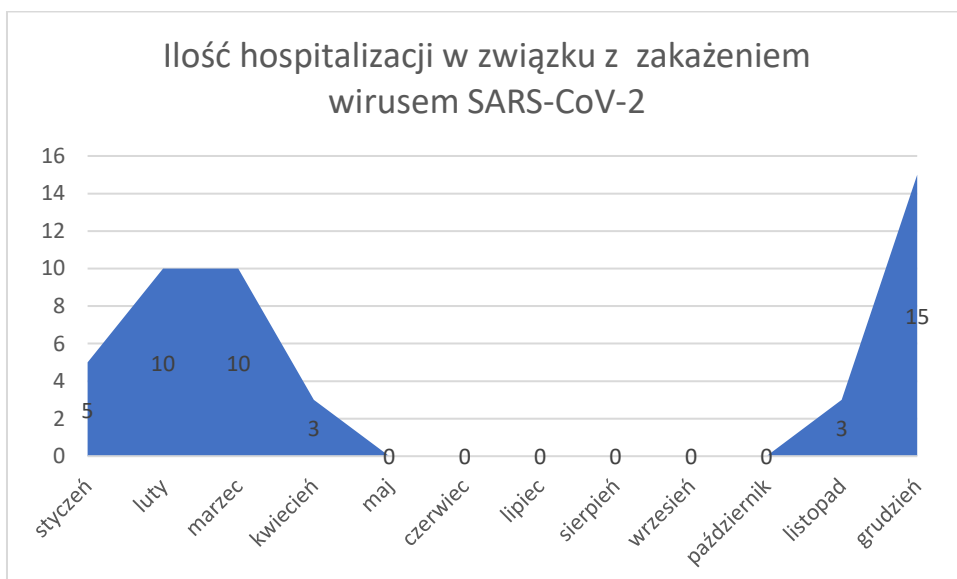
Miesiąc 2023 r.	Ilość potwierdzonych zachorowań na COVID-19 w powiecie jasielskim
styczeń	16
luty	79
marzec	189
kwiecień	45
maj	4
czerwiec	2
lipiec	0
sierpień	4
wrzesień	13
październik	32
listopad	109
grudzień	232
	Suma 725

Z powyższego wykresu wynika, że w roku 2023 w powiecie jasielskim odnotowaliśmy 2 fale zachorowań. Kumulacja nastąpiła w pierwszych trzech miesiącach roku i następnie w miesiącach późnojesiennych i zimowych.

Hospitalizacje natomiast nie stanowiły dużego odsetka osób zakażonych. Przedstawia to poniższe zestawienie:

Miesiąc 2022 r.	Ilość osób hospitalizowanych na COVID-19 w powiecie jasielskim
styczeń	5
luty	10
marzec	10
kwiecień	3
maj	0
czerwiec	0
lipiec	0
sierpień	0
wrzesień	0
październik	0
listopad	3
grudzień	15
	Suma 46

Podsumowanie 2023 roku dla powiatu jasielskiego - również niewolnego od wirusa COVID-19, niesie ze sobą nutę optymizmu. Liczba zgonów to 3 osoby w całym roku 2023 r.

Czynnikami modyfikującymi liczbę zachorowań i zgonów były nasze zachowania, przede wszystkim wytworzyliśmy narzędzia obrony: testy, szczepionki, leki i procedury.

2. Zachorowania szerzące się drogą pokarmową

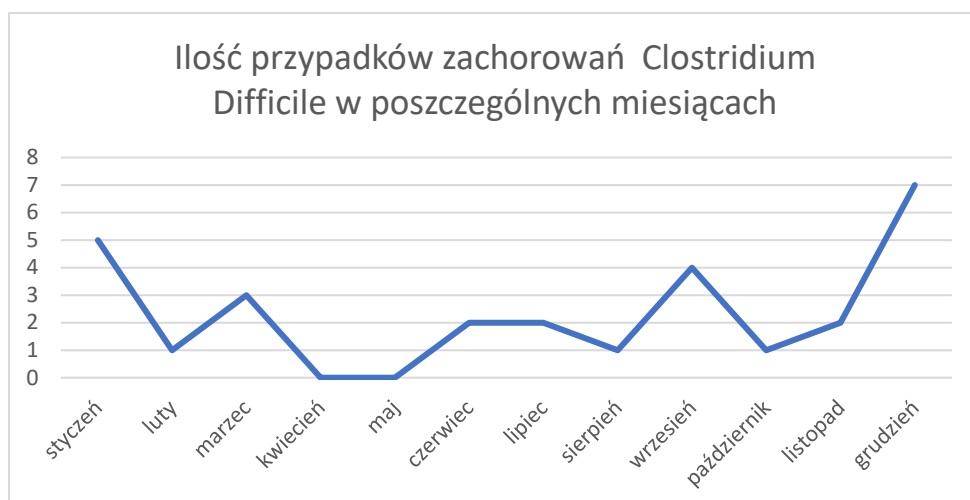
Zatrucia i zakażenia pokarmowe to grupa chorób niejednorodna pod względem etiologicznym i klinicznym. Ich wspólną cechą, jest droga zakażenia związana z przyjmowaniem pokarmu i wody. Właściwa jakość produkowanej żywności oraz utrzymanie podstawowych zasad higieny osobistej, to główne elementy decydujące o skali szerzenia się chorób zakaźnych przenoszonych drogą pokarmową. W 2023 r. zarejestrowano 220 zatruc

i zakażeń pokarmowych o etiologii bakteryjnej i wirusowej. Zakażeń jelitowych wywołanych przez wirusy zdiagnozowano – 52 przypadki, w tym 23 przez rotawirusy, 19 przez norowirusy, w dwóch przypadkach określono inny rodzaj wirusa, ponadto 8 przypadków stwierdzono u dzieci do lat 2. Następną grupę (76 przypadków) stanowiły biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO (bliżej nie określone). Grupę tą stanowiły 72 osoby z ogniska pokarmowego, które wystąpiło w DPS.

Zarejestrowano, poza tym zatrucia pokarmowe prawdopodobnie o zakaźnym pochodzeniu oraz bakteryjne zatrucia pokarmowe wywołane przez: pałeczki Salmonella – 23 zachorowania, 28 wywołane przez Clostridium difficile, 24 inne zakażenia określone, 16 inne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2. Potwierdzono ponadto 1 zakażenie wywołane przez bakterie z rodzaju Yersinia, 2 zakażenia pierwotniakiem Giardia lamblia, 3 zakażenia wywołane bakterią Listeria monocytogenes. W większości przypadków zachorowań szerzących się drogą pokarmową, nie wykonano badań laboratoryjnych identyfikujących czynnik etiologiczny. Badania te są przeprowadzane jedynie u osób hospitalizowanych, natomiast osoby leczone ambulatoryjnie najczęściej diagnozowane są na podstawie objawów klinicznych, bez potwierdzenia laboratoryjnego. Podczas likwidacji ognisk szerzono oświatę zdrowotną kształtującą zachowania prozdrowotne na rzecz zwiększenia higieny osobistej oraz higieny przygotowywania posiłków, co jest głównym elementem decydującym o skali szerzenia się tego typu zachorowań.

W 2023 roku opracowano 5 zbiorowych zatruc pokarmowych. W tym przypadku włącznie nadzorem objęto 385 osób narażonych. Choroba wystąpiła u 37 osób, z czego hospitalizacji wymagało 10 osób. W dochodzeniu epidemiologicznym ustalono, że potwierdzonym czynnikiem etiologicznym zachorowań były: Salmonella Enteritidis i Rotawirusy. 1 ognisko dotyczyło DPS Folusz, gdzie dominującym objawem była nieokreślona biegunka. Czynnika etiologicznego, który spowodował wystąpienie ogniska nie zidentyfikowano.

Choroby przenoszone drogą pokarmową występujące rzadko

3. Giardioza

Lamblioza (inaczej giardioza) jest chorobą przenoszoną drogą pokarmową. Do zarażenia dochodzi poprzez picie skażonej wody oraz zjedzenie pokarmów, na których znajdują się cysty pierwotniaka *Giardia lamblia*. Możliwe jest także przeniesienie choroby z osoby na osobę. Czynnikiem ryzyka, czyli czynnikami sprzyjającymi zarażeniu, są:

1. nieprzestrzeganie zasad sanitarno–higienicznych (niemycie rąk, warzyw i owoców),
2. picie wody o niepewnym lub nieznanym pochodzeniu,
3. przebywanie w dużych skupiskach ludzi,
4. nielegalne wylewanie ludzkich ekskrementów na tereny uprawne. Choroba dotyka dorosłych i dzieci bez względu na płeć.

Dane epidemiologiczne wskazują jednak, że na zarażenie najbardziej narażone są dzieci w wieku 2–5 lat. Zachorowanie na lambliozę nie daje trwałej odporności, a zatem ponowne zachorowania w przyszłości są możliwe. U większości osób dorosłych i dzieci zarażonych *Giardią* zachorowanie nie daje żadnych objawów. W około 10% przypadków lamblioza przybiera ostrą postać objawową.

Najczęstszymi objawami są:

1. biegunka o ostrym, nagłym początku,
2. bóle brzucha występujące bezpośrednio po posiłku,
3. skurcze brzucha i/lub wzdęcia,
4. tłuszczowe stolce,
5. brak apetytu, złe samopoczucie,
6. chudnięcie,
7. nudności, wymioty i/lub zgaga.

W przeciwieństwie do lat ubiegłych, kiedy nie rejestrowano przypadków giardiozy, obecnie zarejestrowano 2 zachorowania u dzieci, mieszkańca miasta i mieszkanki wsi. Głównym objawem choroby były bóle brzucha. Diagnozę postawiono w oparciu o wykonane badania laboratoryjne. W obu przypadkach dzieci były hospitalizowane.

4. Listerioza

Jest chorobą zakaźną zazwyczaj spowodowaną spożyciem pokarmu zanieczyszczonego bakteriami *Listeria monocytogenes*, które występują powszechnie w środowisku naturalnym w wodzie i glebie. Zwierzęta zwykle przechodzą infekcję bezobjawowo, a jej skutkiem może być skażenie żywności pochodzenia zwierzęcego, głównie mięsa i mleka. Najczęściej choroba rozwija się po spożyciu niepasteryzowanych produktów mlecznych (m.in. serów pleśniowych, sera feta), niedokładnie umytych surowych owoców i warzyw (melony, kielki), surowego mięsa, ryb, owoców morza oraz „dań gotowych”, niepoddanych obróbce cieplnej przed spożyciem. Cechą charakterystyczną *Listeria monocytogenes* jest zdolność do namnażania w temperaturze lodówki. Choroba dotyczy prawie wyłącznie osób starszych, kobiet w ciąży, noworodków, jak również osób z upośledzeniem odporności spowodowanym, m.in. chorobami nowotworowymi, leczeniem immunosupresyjnym, cukrzycą, przewlekłą chorobą nerek, alkoholizmem, zakażeniem HIV. U osób z upośledzoną odpornością, osób starszych i noworodków zakażenie prawie zawsze przebiega w sposób inwazyjny. W roku 2023 stwierdzono 3 przypadki listeriozy. Zachorowało 2 kobiety i 1 mężczyzna. W 2 przypadkach zdiagnozowano posocznice listeriozową, natomiast 1 przypadek dotyczył zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych wywołany przez listerie. Wszystkie osoby były hospitalizowane.

5. Jersinioza pozajelitowa

Yersinia enterocolitica oraz *Yersinia pseudotuberculosis* są Gram-ujemnymi pałeczkami należącymi do rodziny *Enterobacteriaceae*. Pałeczki *Yersinia* są szeroko rozpowszechnione w środowisku. Bakterie mają zdolność namnażania w szerokim zakresie temperatur (od -1 do 45°C). Zidentyfikowano kilkadziesiąt (ok. 60) serotypów *Yersinia enterocolitica*. Pałeczki mogą pochodzić z ziemi, słodkiej wody, zanieczyszczonej żywności, jak np. mięso, mleko czy jarzyny oraz od wielu zwierząt dzikich i domowych na całym świecie. Bardzo często trudno jest zidentyfikować źródło zakażenia. Inną możliwą drogą transmisji *Y. enterocolitica* jest transfuzja krwi. Do zakażenia tą drogą dochodzi rzadko, ale konsekwencje zakażenia są poważne. Może dochodzić do posocznicy, znacznego spadku ciśnienia krwi, gorączki, a nawet zgonu. Drogi zakażenia *Y. enterocolitica* nie zostały do końca poznane, ale do zakażenia może dochodzić:

1. na skutek spożycia skażonej żywności, mleka i wody,
2. poprzez kontakt z zakażonymi zwierzętami,
3. poprzez kontakt z zakażonymi ludźmi.
4. Bardzo istotną cechą *Y. enterocolitica* jest możliwość namnażania w warunkach chłodniczych.

Aby zminimalizować ryzyko zakażenia *Y. enterocolitica* należy:

1. przestrzegać podstawowych zasad higieny,
2. zwracać uwagę na właściwe przygotowywanie wieprzowiny – nie należy spożywać jej w postaci surowej lub niedogotowanej,
3. nie należy pić surowego mleka lub wody wątpliwej jakości, z nieznanego źródła, nieświeżej,

4. podczas uboju unikać skażenia kałem, zarówno mięsa, jak i innych części przeznaczonych do spożycia przez ludzi, ze względu na możliwość wystąpienia zakażeń szpitalnych spowodowanych jersinią, również w szpitalu należy zachować odpowiednie środki zapobiegające rozprzestrzenianiu się zakażenia,
5. powinny być również zachowane właściwe środki w celu zapobieżenia przeniesienia się zakażenia podczas transfuzji krwi

W roku sprawozdawczym 2023 zarejestrowano 1 przypadek jersiniozy. Chorowała kobieta w wieku 72 lat, u której głównym objawem była biegunka. Diagnozę postawiono na podstawie badania posiewu kału. Osoba ta była hospitalizowana.

Choroby przenoszone drogą naruszenia ciągłości tkanek

6. WZW typu B

Od kilku lat na terenie powiatu jasielskiego nie notowano zachorowań na ostre WZW typu B, wszystkie zgłaszane przypadki to zakażenia przewlekłe. Zachorowania dotyczą wyłącznie osób dorosłych. Prawdopodobnie wynika to z wprowadzonego w 1993 r. obowiązku szczepień noworodków przeciwko WZW typu B. Przeprowadzane są również szczepienia zalecane u osób przygotowywanych do zabiegów operacyjnych, osób z kontaktu z zakażonymi i osób szczególnie narażonych np. poprzez wykonywaną pracę. W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 7 przypadków zakażeń HBV o charakterze przewlekłym i bliżej nieokreślonym. Żadna z osób nie była hospitalizowana.

7. WZW typu C

W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 1 przypadek WZW typu C o charakterze przewlekłym. Zachorowaniu uległ 1 mężczyzna, 52 letni mieszkaniec wsi. Do wykrycia zakażenia doszło podczas badań rutynowych. U chorego w przeszłości wykonywano zabiegi medyczne z naruszeniem ciągłości tkanek. Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, szerzeniu się zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych polegających na wdrożeniu i utrzymaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyceznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek. WZW typu C pozostaje poważnym problemem zdrowia publicznego, dlatego konieczne jest dalsze usprawnianie działań profilaktycznych i edukacyjnych zmierzających do poprawy bezpieczeństwa procedur medycznych i równoległe do poprawy wykrywania wcześniej nabytych zakażeń.

W 2023 r. wirusowego zapalenia wątroby typu A nie stwierdzono.

8. Zakażenia HIV i zachorowania na AIDS

W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 3 nowe przypadki zakażenia wirusem HIV. Pacjenci pozostają pod nadzorem Poradni Profilaktyczno-Leczniczej (HIV I AIDS). W jednym przypadku stwierdzono przynależność do populacji kluczowych (MSM). W analizowanym okresie nie zarejestrowano natomiast zachorowań na AIDS. Ze względu na brak szczepień ochronnych zapobiegających zakażeniom HCV i HIV, istotne jest edukowanie mające na celu

zwiększenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat dróg szerzenia się zakażeń, wywołanych tymi wirusami. O ogromne znaczenie ma tu unikanie ryzykownych zachowań (np. przyjmowanie narkotyków dożylnie lub donosowo, utrzymywanie przygodnych kontaktów seksualnych) sprzyjających szerzeniu się zakażeń. Ponadto istotne jest podejmowanie działań uniemożliwiających szerzenie się zakażenia poprzez wdrażanie i utrzymywanie wysokich standardów higieniczno-sanitarnych, zwłaszcza w zakładach opieki zdrowotnej i innych miejscach świadczących usługi, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek (zakłady kosmetyczne, salony tatuażu). Ciągłe szkolenia personelu medycznego, jak i pracowników niemedycznych zakładów świadczących te usługi, przyczyniają się do zmniejszenia ryzyka wystąpienia zakażenia zarówno u personelu jak i u pacjentów i klientów.

Choroby przenoszone przez wektory i inne choroby odzwierzęce

9. Wścieklizna

Jest groźną chorobą zakaźną wywołaną pogryzieniem przez zwierzę drapieżne bądź domowe będące jej nosicielem. Wywołana jest przez neurotropowy wirus z rodziny rabdowirusów, tzn. szerzący się i namnażający w układzie nerwowym. Zakażenie następuje przez wprowadzenie wirusa ze śliną do rany, zazwyczaj kłusanej (uszkodzona skóra, błony śluzowe, spojówka). Jedynym, skutecznym sposobem uniknięcia śmiertelnych skutków zarażenia jest wdrożenie szczepień p/wścieklicznie. Ze względu na bardzo wysoką śmiertelność choroby, przypadki zgłoszeń narażenia na wścieklicznę są dokładnie analizowane. Jeśli wystąpi brak możliwości przeprowadzenia obserwacji weterynaryjnej zwierzęcia, które dokonało pokąsania (zwierzę nieznane, bądź zbiegłe), pacjent zostaje skierowany do Poradni Chorób zakaźnych w Jaśle celem zakwalifikowania do szczepień. Szczepieniem ochronnym, po pogryzieniu przez nieznanego psa poddano (szczepionka Verorab) w okresie sprawozdawczym 52 osoby. Ponadto w 2023 r. opracowano 83 przypadki pokąsań, w 31 nie podejmowano szczepień p/wścieklicznie. W większości przypadków sprawcami pogryzienia były psy i koty, pojedyncze pogryzienia zarejestrowano przez konia, królika, popielicę, świnkę morską i cielę. Zwierzęta poddano obserwacjom weterynaryjnym celem wykluczenia wściekliczny. U badanych zwierząt, w trakcie przeprowadzanych 15-dniowych obserwacji nie zaobserwowano niepokojących objawów wściekliczny, co pozwoliło zwolnić osoby poszkodowane z obowiązku szczepień przeciwko wścieklicznie.

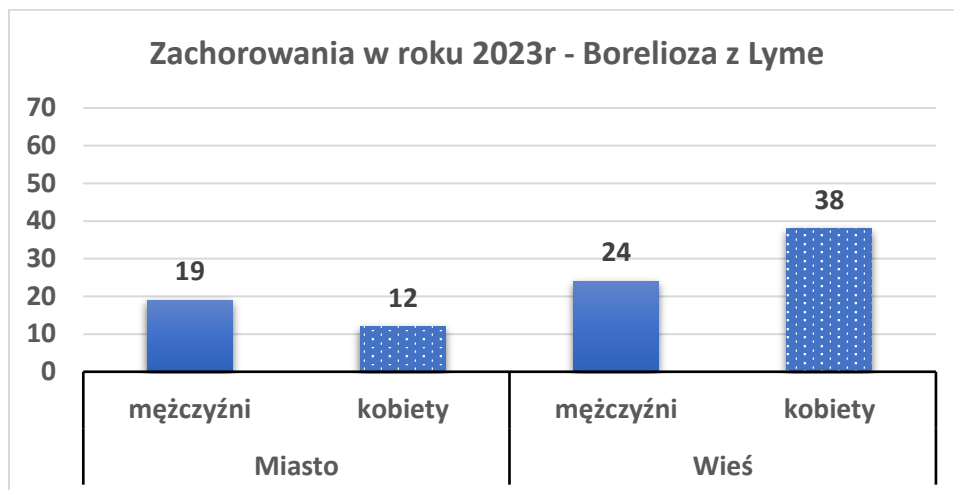
10. Borelioza

Inaczej choroba z Lyme lub krętkowica kleszczowa to bakteryjna, wieloukładowa choroba zakaźna wywołana przez krętka *Borrelia burgdorferi*. Do zakażenia dochodzi w czasie ukłucia przez zakażonego kleszcza. Jeśli po kilku dniach od ukłucia nie pojawi się czerwona, z czasem powiększająca się zmiana skórna, tzw. rumień wędrujący, to większość dotkniętych chorobą osób, nawet nie wie o jej istnieniu. Ze względu na brak wczesnej diagnozy, nie udaje się jej wyleczyć w początkowym stadium i przechodzi ona w postać przewlekłą, która może prowadzić do zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych oraz mózgu, zapalenia nerwów, stawów lub zaburzeń rytmu serca. W omawianym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 93 przypadki boreliozy. Chorowali mieszkańcy miast jak i wsi (miasto -31 przypadków, co stanowi ok.29%, wieś - 62, tj. ok. 58%). Z 93 chorujących 13 dotyczyło dzieci, natomiast 80

przypadków osób dorosłych. Wszyscy chorzy byli leczeni w warunkach ambulatoryjnych, ich stan nie wymagał hospitalizacji. Do pokąsań przez kleszcze najczęściej dochodziło w trakcie pobytu w lasach na terenie powiatu jasielskiego oraz podczas prac i wypoczynku na działkach ogrodowych. Niestety nie ma szczepionki przeciwko boreliozie. Zapobieganie zakażeniu ogranicza się do unikania kontaktu z kleszczami poprzez stosowanie odpowiedniej odzieży i używanie repelentów w trakcie pobytu w miejscach, gdzie występują te pajęczaki.

W omawianym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 93 przypadki boreliozy, 43 u mężczyzn i 50 u kobiet. W zdecydowanej większości chorowały osoby dorosłe po 30 rż. jednak najwięcej przypadków zgłoszono u osób pomiędzy 65, a 74 rż. tj. 19 zachorowań.

Choroby szerzące się drogą kropelkową

11. Różyczka

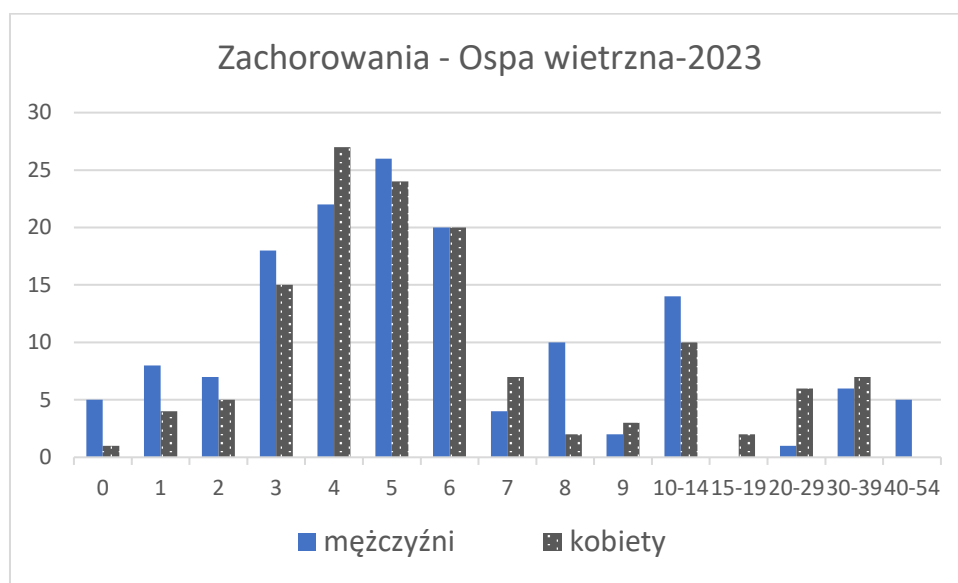
Jest łagodną chorobą wirusową wieku dziecięcego, przebiegającą często bezobjawowo. Zdarzają się jednak zachorowania u osób dorosłych, co jest niebezpieczne zwłaszcza u kobiet w ciąży, gdyż może doprowadzić do poważnych zaburzeń w rozwoju płodu. Do zakażenia dochodzi drogą kropelkową. Przebyte choroby pozostawia trwałą odporność. Różyczka jest chorobą, której można skutecznie zapobiegać poprzez szczepienia. W Polsce szczepienie przeciwko różyczce, zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych, jest obowiązkowe i wykonuje się je łącznie ze szczepieniem przeciwko śwince i odrze (1 dawka szczepienia w 13-15 miesiącu życia i dawka przypominająca w 6 r.ż.)

12. Ospa wietrzna

Jest to choroba zakaźna wywołana przez wirusa ospy wietrznej i półpaśca. Źródłem zakażenia jest chory człowiek. Choroba jest niezwykle zaraźliwa. Wirus przenosi się drogą kropelkową oraz z ruchem powietrza na odległość do kilkudziesięciu metrów – stąd nazwa ospa wietrzna. Głównym objawem choroby jest występowanie charakterystycznej wysypki pojawiającej się po parodniowym okresie niecharakterystycznych objawów prodromalnych. Większość ludzi choruje w dzieciństwie, a ponieważ zachorowanie pozostawia trwałą odporność, dorośli są odporni na tę chorobę i powtórne zachorowania na ospę należą do rzadkości. Szacuje się, że ryzyko pojawienia się reaktywacji zakażenia w postaci półpaśca w ciągu całego życia wynosi 20%. Dostępna jest szczepionka przeciw ospie wietrznej. Jest ona w

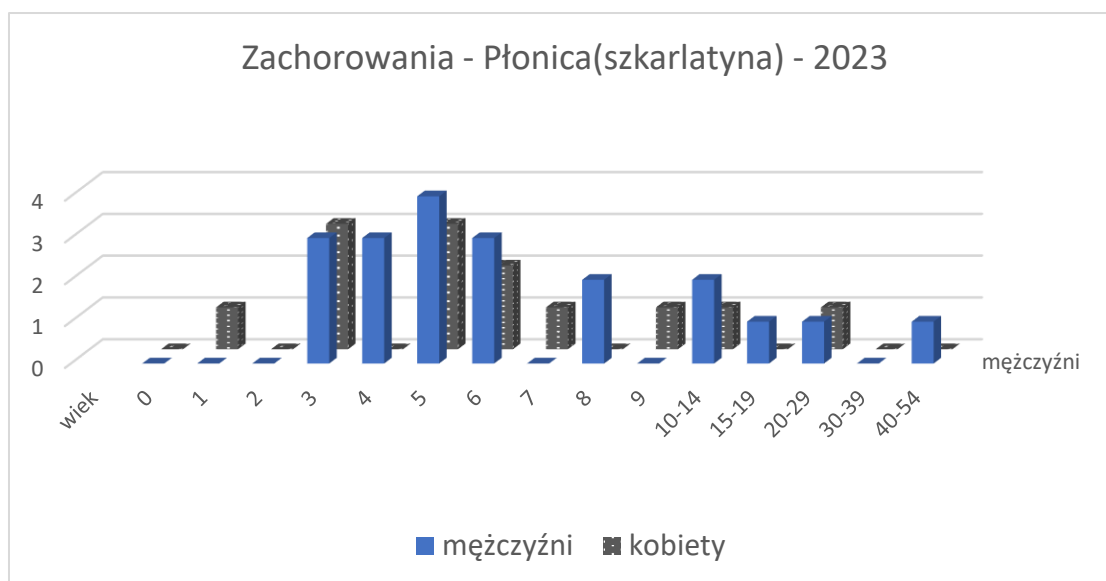

Polisce zalecana dla wszystkich zdrowych dzieci, natomiast zgodnie z aktualnie obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych obowiązkowa dla osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie (dzieci do ukończenia 12 roku życia: z upośledzeniem odporności, o wysokim ryzyku ciężkiego przebiegu, z ostrą białaczką limfoblastyczną w okresie remisji, zakażone HIV, przed leczeniem immunosupresyjnym lub chemioterapią, a także dzieci do ukończenia 12 roku życia z otoczenia ww. osób). Szczepienia odgrywają bardzo dużą rolę, ponieważ przebieg zakażenia u chorych zaszczepionych zazwyczaj jest bezobjawowy lub skąpoobjawowy, natomiast w przypadku osób niezaszczepionych choroba może prowadzić do poważnych powikłań. W omawianym okresie odnotowano 282 przypadki zachorowań. Zachorowaniu uległy 134 kobiety i 148 mężczyzn, w tym 54 mieszkańców miasta i 21 - wsi.

13. Płonica

Szkarlatyna (płonica) to ostra, wysypkowa choroba zakaźna wywołana przez paciorkowce grupy A. Dotyczy ona najczęściej dzieci, choć zdarzają się też przypadki zachorowań u dorosłych. Źródłem zakażenia jest chory człowiek, ozdrowieniec lub nosiciel paciorkowca. Do zakażenia dochodzi drogą kropelkową. Płonicę należy leczyć, ponieważ jej przebieg może prowadzić do bardzo poważnych powikłań m.in. zapalenia mięśnia sercowego, kłębuszkowego zapalenia nerek, zapalenia stawów, węzłów chłonnych, ucha środkowego oraz gorączki reumatycznej. Ponieważ przyczyną płonicy są bakterie, dlatego w leczeniu wykorzystuje się antybiotyki. Płonica u dziecka wymaga ograniczenia kontaktów z rówieśnikami, gdyż choroba jest bardzo zaraźliwa. W omawianym okresie sprawozdawczym odnotowano 33 zachorowania na płonicę, 20 u mężczyzn i 13 u kobiet. Chorowały głównie młodsze dzieci, 22 osoby do 7 rż.

14. Nagminne zapalenie przyusznic (Świnka)

Wirus wywołujący nagminne zapalenie przyusznic należy do grupy wirusów znanych jako paramyksowirusy. Wirus rozprzestrzenia się **drogą kropelkową** (poprzez kaszel i kichanie) lub poprzez **bezpośredni kontakt** ze śliną lub wydzieliną z gardła chorego, a także z przedmiotami nią skażonymi. **Objawy zwykle pojawiają się 16-18 dni po zarażeniu.** Nawet 30% osób nie wykazuje żadnych objawów infekcji. Osoba chora na świnkę może zarażać na kilka dni przed opuchnięciem gruczołów ślinowych, więc już w czasie pierwszych, niespecyficznych symptomów, takich jak ból głowy, gorączka i zmęczenie, powinna ograniczyć kontakt z innymi osobami. Choć świnka jest zwykle łagodną chorobą, w niektórych przypadkach może wywołać poważne i trwałe powikłania zdrowotne.

Świnka była kiedyś bardzo powszechną chorobą wieku dziecięcego. Po opracowaniu w 1967 roku szczepionki przeciwko śwince liczba przypadków znacznie się zmniejszyła. W bieżącym roku sprawozdawczym nie stwierdzono zachorowań.

15. Grypa

Grypa to ostra choroba zakaźna układu oddechowego wywołana wirusem grypy. Przenosi się pomiędzy ludźmi drogą kropelkową, dlatego też rozprzestrzenianie się wirusów grypy jest bardzo dynamiczne, co sprzyja zachorowaniom o charakterze epidemicznym lub pandemicznym. Przebieg choroby jest ciężki, a jej nasilenie i czas trwania zależy od odporności chorego, jego wieku, stanu ogólnego, współistniejących chorób oraz oczywiście od zjadliwości wirusa. Nieleczona grypa jest często przyczyną groźnych powikłań. Najlepszą obroną przeciwko grypie jest unikanie chorych ludzi, dbanie o higienę osobistą, odpowiednie odżywianie, a także wysiłek fizyczny o odpowiednim natężeniu hartujący organizm. Najskuteczniejszą metodą zapobiegania grypie są szczepienia ochronne. Poziomą odporność zabezpieczającą przed zachorowaniem osiąga się dopiero po upływie około 2 tygodni od dnia szczepienia, zatem najskuteczniejsze jest poddanie się szczepieniu, przed rozpoczęciem sezonowego wzrostu zachorowań na grypę. Zbyt mała liczba wykonywanych badań laboratoryjnych może być powodem stosunkowo niskiej wiarygodności postawionych rozpoznań i rozbieżności pomiędzy zgłoszonymi przypadkami, a faktyczną liczbą zachorowań.

W lipcu weszło w życie Rozporządzenie Rady Ministrów (Dz.U. 2023 poz. 1282), które znosi obowiązek składania przez placówki medyczne tygodniowych meldunków – druku MZ-55 – o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na gripę. W związku z tym dane zachorowań są sumą zgłoszeń przypadków potwierdzonych odpowiednio wynikami szybkiego testu antygenowego lub wynikiem badania molekularnego. W bieżącym roku sprawozdawczym gripę potwierdzono w 118 przypadkach (w 113 były to wyniki szybkiego testu antygenowego). Zachorowało 57 kobiet i 56 mężczyzn. Hospitalizacji wymagało 3 osoby u których stwierdzono gripę.

16. Gruźlica

Choroba zakaźna, wywołana zakażeniem prątkiem gruźlicy (*Mycobacterium tuberculosis*). Bakterie te są niezwykle odporne, w kurzu czy glebie mogą przetrwać kilka lat. Są również odporne na konwencjonalne środki dezynfekcyjne. Do zarażenia dochodzi drogą kropelkową. Choroba z reguły zajmuje płuca choć zdarzają się również przypadki gruźlicy pozapłucnej.

W przypadku zachorowania na gruźlicę brak jest charakterystycznych objawów. Mogą one mieć charakter ogólny (np. gorączka, osłabienie organizmu, brak apetytu, utrata masy ciała) lub miejscowy, w zależności od atakowanego narządu. Najczęstszym objawem gruźlicy płuc jest długotrwałe utrzymujący się kaszel, ponadto mogą wystąpić duszności, bóle w klatce piersiowej, czy krwotoki płucne. Niecharakterystycznymi objawami gruźlicy pozapłucnej mogą natomiast być obrzmienia, bolesność ruchowa, powiększenie obwodowych węzłów chłonnych, upośledzenie funkcjonowania zaatakowanych narządów. Najważniejszą metodą zapobiegania gruźlicy są szczepienia przeciwko gruźlicy BCG, które wykonywane są w Polsce noworodkom, w pierwszej dobie po urodzeniu. Natomiast dorosłe osoby, które chcą ochronić się przed gruźlicą, powinny zadbać o higieniczne warunki mieszkalne, a także o prowadzenie zdrowego i higienicznego trybu życia. Zwalczenie gruźlicy opiera się głównie na wykrywaniu osób, które mogą stanowić źródło zakażenia dla innych i wdrożeniu leczenia z zastosowaniem długotrwałej kuracji

z użyciem antybiotyków i chemioterapeutyków. W bieżącym roku sprawozdawczym stwierdzono 5 zachorowań.

Choroby weneryczne

17. Kiła, rzeżączka, chlamydie

Choroby takie jak kiła, rzeżączka czy chlamydie to te, w których podstawowym czynnikiem ryzyka są stosunki seksualne z więcej niż jednym partnerem lub z osobą, która sama ma wielu innych partnerów. Warto także dodać, że wykrycie u danej osoby jednej z tych chorób oznacza konieczność przeprowadzenia kuracji również u jej partnera seksualnego.

Rzeżączkę i kiłę wykryto w pojedynczych przypadkach. Chlamydii nie odnotowaliśmy. Zachorowania dotyczyły mężczyzn.

18. HIV

Wirusem HIV można się zarazić poprzez podejmowanie stosunków seksualnych bez zabezpieczenia z osobą zakażoną – dotyczy to zarówno kontaktów hetero- jak i homoseksualnych. Ponadto ryzyko istnieje, gdy używa się wspólnych igieł z osobą chorą lub korzysta z innych akcesoriów do przyjmowania substancji psychoaktywnych, np. donosowo. Również przypadkowe zranienie narzędziem, które wcześniej miało styczność z krwią chorego, zwiększa ryzyko zakażenia HIV. W roku sprawozdawczym odnotowano na terenie powiatu 3 zakażenia wirusem HIV.

19. Choroby inwazyjne

Zakażenie inwazyjne rozwija się w fizjologicznie jałowych tkankach i narządach naszego organizmu. Najczęściej pojawia się inwazja pierwotna łożyska krwi, a następnie rozprzestrzenia się do różnych narządów (np. ośrodkowego układu nerwowego, stawów), ale mogą pojawić się również zakażenia wtórne. Praktycznie wszystkie drobnoustroje mogą spowodować zakażenie inwazyjne, ale tzw. pierwotne infekcje najczęściej wywoływane są przez bakterie otoczkowe, takie jak: pneumokoki (*Streptococcus pneumoniae*), meningokoki (*Neisseria meningitidis*) i pałeczki hemofilne (*Haemophilus influenzae*), szczególnie niebezpieczne dla małych dzieci. Są to zakażenia nabyte poza szpitalem, ale ze względu na ciężki przebieg i konsekwencje zawsze leczy się je w szpitalu. Zakażenia inwazyjne są zagrożeniem epidemiologicznym i medycznym, bowiem łączą się z wysoką śmiertelnością oraz powikłaniami. Mogą się też szybko rozprzestrzeniać, tworząc ogniska epidemiczne, a nawet epidemie (meningokoki). Podobnie jak w innych krajach, u nas najczęstsze zakażenia inwazyjne przybierają postać bakteriemii/sepsy i zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych. Najlepszą i najskuteczniejszą metodą zapobiegania tak groźnym następstwom zakażenia są szczepienia. Wprowadziliśmy szczepionki przeciwko pałeczkom hemofilnym, pneumokokom i meningokokom, ale nie są to szczepionki uniwersalne, tzn. nie zapobiegają wszystkim zakażeniom wywołanym przez szczepy tych gatunków.

W okresie sprawozdawczym odnotowano 42 przypadki chorób inwazyjnych. Nie zarejestrowano zakażenia meningokokowego. Między innymi stwierdzono 1 zakażenie wywołane przez *Streptococcus pneumoniae* jako zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu, 19 przypadków wywołanych przez *Streptococcus pyogenes* pod postacią róży,

1 przypadek opryszczkowego zapalenia mózgu. Pozostałe przypadki zapalenia bakteryjnego i wirusowego chorób inwazyjnych nie zostały określone.

Choroby wektorowe i gorączki krwotoczne

20. Gorączka Denga

Denga jest chorobą zakaźną. Wirus jest przenoszony na ludzi przez ukąszenia zarażonych samic komarów. W przypadku, gdy komar ugryzie osobę-nosiciela dengi, wirus replikuje się w jelicie środkowym komara, zanim rozprzestrzeni się do tkanek wtórnych, w tym gruczołów ślinowych. Czas, jaki mija od połknięcia wirusa do faktycznej transmisji do nowego gospodarza, określa się mianem zewnętrznego okresu inkubacji. Jest on uzależniony od temperatury otoczenia, jej dobowych wahań oraz serotypu wirusa. Po zarażeniu komar jest w stanie przenosić wirusa do końca życia. Przeniesienie na człowieka następuje w wyniku ukąszenia przez zainfekowanego owada. Nie ma możliwości przeniesienia zakażenia bezpośrednio z człowieka na człowieka. Na terenie powiatu jasielskiego w roku sprawozdawczym zarejestrowano 1 przypadek gorączki typu Denga, który został zaimportowany z Brazylii. Chorował mężczyzna w wieku 64 lat, który 2 tygodnie wcześniej wrócił z tego kraju. Chorobę jako przypadek prawdopodobny stwierdzono na podstawie objawów (wysoka gorączka) i wywiadu. Po wykonaniu badania stwierdzono obecność wirusa bez serotypowania. Z uwagi na łagodny przebieg choroby mężczyzna nie był hospitalizowany.

Szczepienia

Ogółem w roku 2023 prowadzono nadzór nad wykonawstwem szczepień ochronnych poprzez: 37 kontroli planowanych i 2 doraźne;

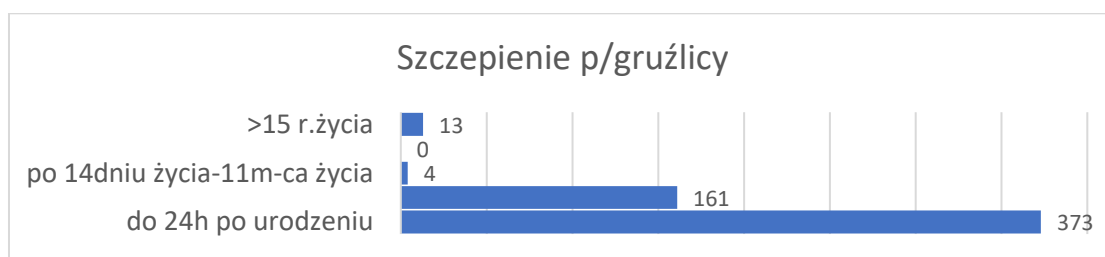
1. Przygotowanie 4 kwartalnych sprawozdań z przeprowadzonych szczepień ochronnych wg ilości wykorzystanych szczepionek oraz wg informacji zawartych w kartach uodpornienia przechowywanych przez składającego sprawozdanie;
2. przygotowanie rocznych sprawozdań o osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych;
3. działania organów PIS podejmowanych w celu egzekwowania wykonania obowiązku szczepień przez osoby uchylające się;
4. przygotowanie rocznych sprawozdań ze szczepień ochronnych (MZ-54);
5. prowadzenie rejestru działań administracyjnych wobec rodziców uchylających się od obowiązku szczepień swoich dzieci;
6. przygotowanie rocznego zapotrzebowania na preparaty szczepionkowe;
7. prowadzenie rejestru niepożądanych odczynów poszczepiennych.

Szczepienia obowiązkowe wykonywano u dzieci i młodzieży w wieku 0-19 lat przeciwko chorobom zakaźnym takim jak: wirusowe zapalenie wątroby typu B, gruźlica, błonica, tężec, krztusiec, poliomyelitis, odra, świnka, różyczka, zakażenia rotawirusowe oraz powodowanymi przez bakterie *Haemophilus influenzae*, *Streptococcus pneumoniae*.

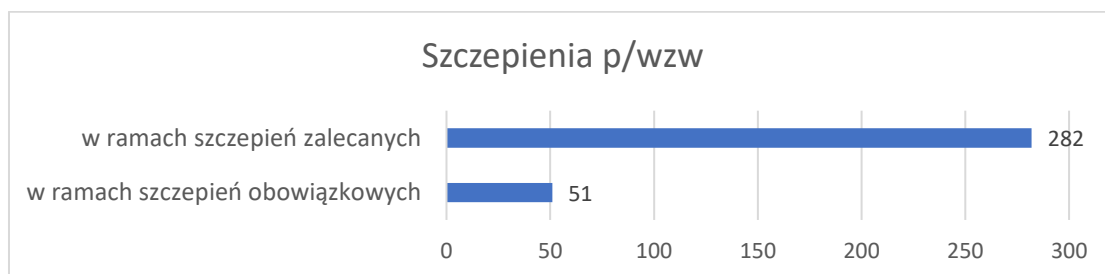
W 2023 roku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Jaśle nadzorowała wykonanie szczepień ochronnych w 38 punktach szczepień. W ramach nadzoru nad szczepieniami w 2023 roku na terenie powiatu jasielskiego przeprowadzono 39 bezpośrednich kontroli, a nadzór nad wykonaniem szczepień ochronnych odbywał się na bieżąco za pomocą dostępnych

metod wymiany informacji bezpośrednio i na odległość. W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 8 niepożądanych odczynów po szczepieniu, w tym 2 poważne i 6 łagodnych. Korzystano z centralnego Elektronicznego Systemu Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek umożliwiającego centralnie najbardziej racjonalne wykorzystywanie szczepionek na terenie całego kraju. W bieżącym roku w celu zachowania bezpieczeństwa publicznego i profilaktyki chorób zakaźnych program Szczepień Ochronnych został utrzymany na wysokim poziomie, dzięki współpracy Placówek realizujących szczepienia i Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej. Szczepienia wykonywane są przez wykwalifikowane pielęgniarki, które ukończyły w ramach doskonalenia zawodowego specjalistyczny kurs w zakresie szczepień ochronnych. Preparaty szczepionkowe wykorzystywane były w placówkach racjonalnie i przechowywane w urządzeniach chłodniczych z kontrolą temperatury. Dzięki stałemu monitorowaniu warunków dystrybucji preparatów szczepionkowych, w tym prawidłowości warunków przechowywania każda placówka, w której wykonuje się szczepienia posiada system alarmowy monitorujący działanie urządzeń chłodniczych do przechowywania szczepionek.

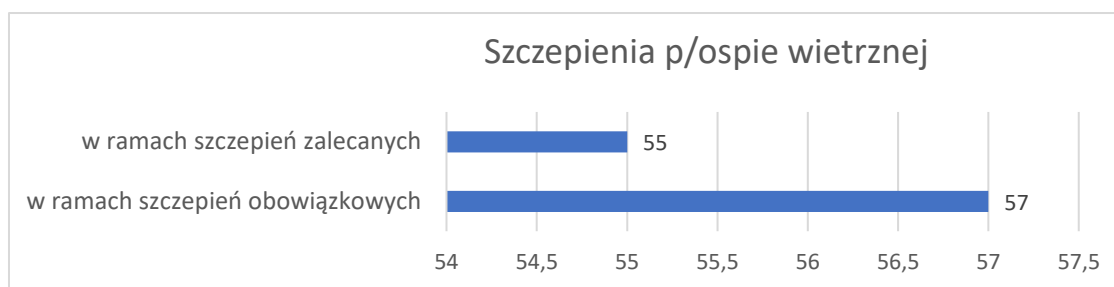
Szczepienia przeciw gruźlicy	do 24h po urodzeniu	373
	po 24h od urodz. -14dnia życia	161
	po 14dniu życia-11m-ca życia	4
	w 12m-cu życia	0
	>15 r. życia	13

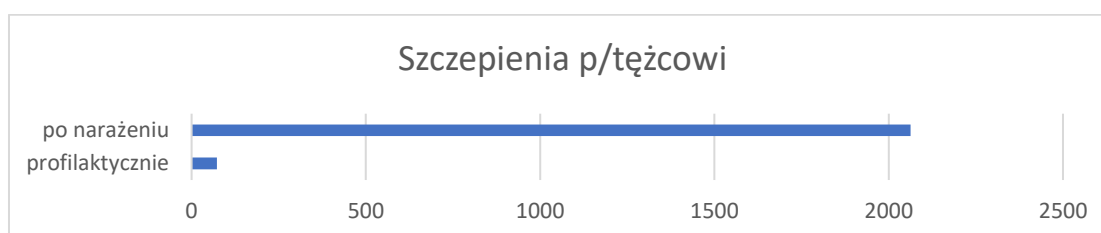
Szczepienia przeciw WZW typuB	w ramach szczepień obowiązkowych	51
	w ramach szczepień zalecanych	282

Szczepienia przeciw ospie wietrznej	w ramach szczepień obowiązkowych	57
	w ramach szczepień zalecanych	55

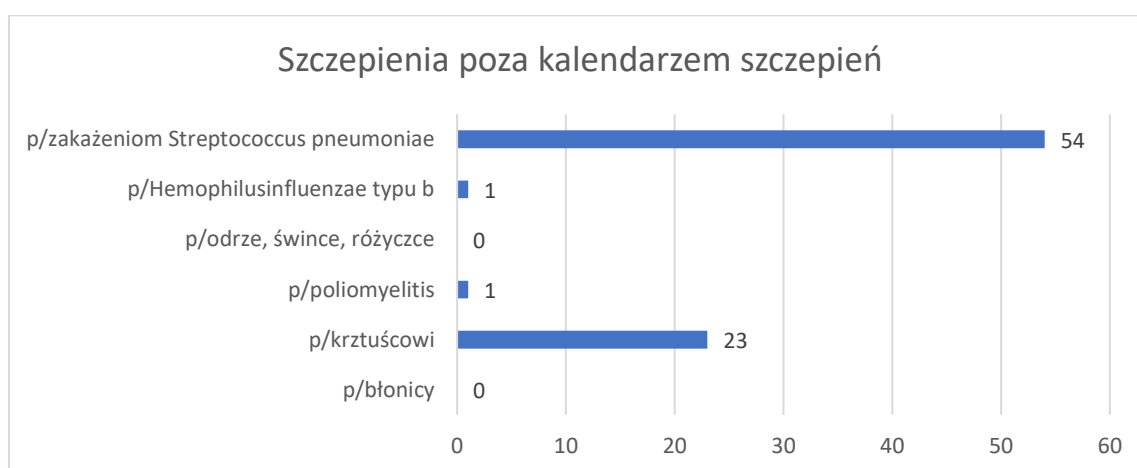

Szczepienia p/tężcowi	profilaktycznie	73
	po narażeniu	2063

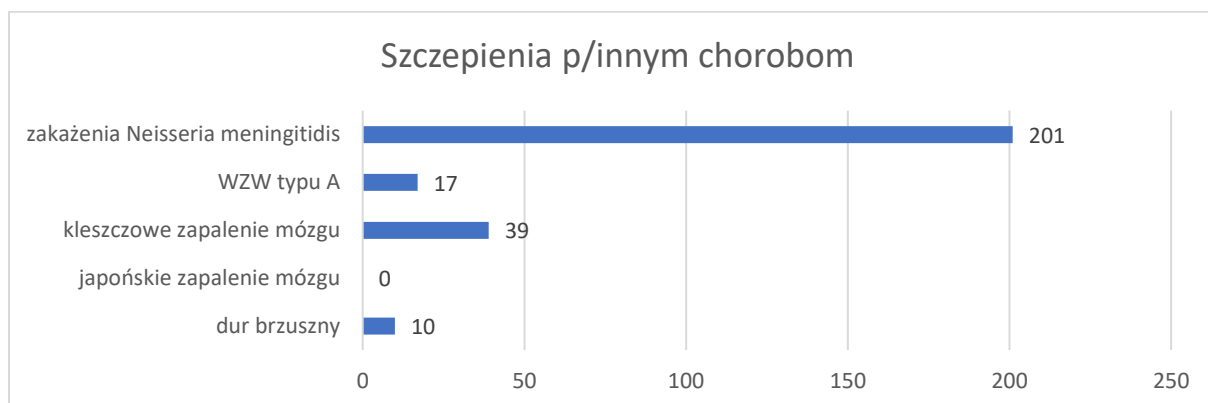
Szczepienia p/wścieklicznie	profilaktycznie	0
	po narażeniu	85

Szczepienia poza kalendarzem szczepień	p/błonicy	0
	p/krztuścowi	23
	p/poliomyelitis	1
	p/odrze, śwince, różyczce	0
	p/Hemophilusinfluenzae typu b	1
	p/zakażeniami Streptococcus pneumoniae	54

Szczepienia p/innych chorobach	cholera	0
	dur brzuszny	10
	japońskie zapalenie mózgu	0
	kleszczowe zapalenie mózgu	39
	WZW typu A	17
	zakażenia Neisseria meningitidis	201

Podsumowanie

W przypadku chorób zakaźnych infekcyjnych, którym można zapobiegać poprzez czynne uodpornienie populacji stosowano szczepienia ochronne zarówno obowiązkowe (wynikające z kalendarza szczepień) jak i u wybranych grup ludności.

Stały nadzór nad warunkami w placówkach zdrowia wskazuje na systematyczną poprawę w ww. zakresie w odniesieniu do stanu technicznego obiektów, a także zapewnienia bezpieczeństwa pacjentów i personelu poprzez egzekwowanie zasad aseptyki i antyseptyki, właściwą organizację pracy i dbanie o stan sanitarno- higieniczny. Od kilku lat obserwuje się systematyczną poprawę stanu sanitarno-technicznego szpitali, która obejmuje głównie przebudowę oddziałów, odnowę pomieszczeń oraz prace ukierunkowane na ułatwienia i dostosowywanie budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Obok wieloletnich programów i kampanii ogólnopolskich, PSSE w Jaśle podejmuje liczne własne inicjatywy mające na celu podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie dbania o własne zdrowie oraz zmianę postaw zdrowotnych.

VIII. Sprawowanie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

W 2023 r. pracownicy Sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego PSSE Jasło rozpatrzyli 306 wniosków otrzymanych od Urzędów Miast i Gmin oraz od inwestorów indywidualnych. W wyniku powyższego zajęto stosowne stanowiska.

Dotyczyły one:

1. postępowania w sprawie wydania decyzji środowiskowych dla inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska (zapytania o potrzebę przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz opracowania raportu) – 68 opinii,
2. warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko – 7 opinii,
3. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przed opracowaniem Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego Miast i Gmin lub studium i kierunków zagospodarowania przestrzennego – 16 opinii,
4. projektów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego wraz z prognozą – 3 opinie,
5. projektów Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego wraz z prognozą – 13 opinii,
6. projektów budowlanych – 30 opinii,

7. zgodności wykonania obiektu z projektem budowlanym przy dopuszczaniu do użytkowania obiektów, dla których nałożono obowiązek uzyskania decyzji na użytkowanie – 46 opinii,
8. odbiorów obiektów, dla których nie nałożono obowiązku uzyskania decyzji na użytkowanie – 54 opinie,
9. innych zaświadczeń, opinii, decyzji, postanowień – 69

Pracownicy Sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego przeprowadzili ponadto 102 kontrole w terenie.

Za przeprowadzone kontrole i uzgodnienia dokumentacji wystawiono 132 decyzje płatnicze.

Do ważniejszych projektów budowlanych uzgadnianych przez Sekcję Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego należy zaliczyć między innymi:

1. Adaptacja istniejących pomieszczeń na dział farmacji szpitalnej zakładu opiekuńczo-leczniczego w domu spokojnej starości w Chrzastówce.
2. Zmiana sposobu użytkowania obecnych pomieszczeń kondygnacji parteru budynku przy ul. Kościuszki w Jaśle na gabinety lekarskie.
3. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania części budynku „A” Samodzielnego Publicznego Gminnego Ośrodka Zdrowia na potrzeby Poradni ginekologiczno-położniczej w Nowym Żmigrodzie przy ul. Krakowskiej.
4. Zmiana sposobu użytkowania lokalu gastronomicznego na lokal stomatologiczny w istniejącym budynku handlowo-usługowym w Jaśle przy ul. Baczyńskiego.
5. Przebudowa i rozbudowa budynku wraz ze zmianą sposobu użytkowania na zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy w Jaśle przy ul. W. Pola.
6. Remont pomieszczeń na potrzeby powiększenia apteki w Szpitalu Specjalistycznym w Jaśle.
7. Budowa budynku usługowego typu: budynek żłobka dwuoddziałowego z przedszkolem trzy-oddziałowym w Dębowcu.
8. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania części pomieszczeń szkoły podstawowej z przeznaczeniem na żłobek w Krajowicach.
9. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami i przepompowniami wraz z siecią wodociągową w miejscowości Roztoki i Gliniczek.
10. Budowa i rozbudowa instalacji produkcyjno-doświadczalnej przerobu odpadowych tworzyw sztucznych na nośniku olejów mineralnych, przebudowa budynku socjalno-administracyjnego, etażerka pod aparaty i urządzenia, kontener sterowni, waga samochodowa z zadaszeniem i odwodnieniem, taca pod topielnik oraz instalacja wodociągowa, kanalizacyjna i elektryczna w Jaśle.

Do ważniejszych obiektów przekazywanych do użytkowania przy współudziale Inspekcji Sanitarnej należą:

1. Ośrodek Zdrowia w Święcanach.
2. Rozbudowa Ośrodka Psychoterapii w Jaśle przy ul. Floriańskiej 18.
3. Przebudowa budynku Sądu Rejonowego i Prokuratury w Jaśle przy ul. A. Krajowej.
4. PSZOK w Tarnowcu.
5. PSZOK w Jaśle przy ul. Żniwnej.
6. PSZOK w Dębowcu.
7. Budynek w kompleksie sportowo-rekreacyjnym w Dębowcu.

8. Prywatny Gabinet Fizjoterapii w Jaśle przy ul. Staszica.
9. Punkt Apteczny w Krempnej.
10. Placówka Wsparcia Dziennego w Jaśle przy ul. Kościuszki 38.
11. Rozbudowa budynku biurowego Nowy Styl w Jaśle przy ul. Fabrycznej.
12. Rozbudowa hali produkcyjno-magazynowej SOLGAM, w Jaśle przy ul. Mickiewicza.
13. Rozbudowa hali magazynowej w Gamrat S.A. w Jaśle przy ul. Mickiewicza.
14. Rozbudowa budynku produkcyjno-magazynowego O.B.A. Sp. z o. o. w Jaśle przy ul. Mickiewicza.

IX. Podsumowanie

Działalność inspekcyjna prowadzona była w roku 2023 w sposób zaplanowany i celowy. Realizowano uzgodnione z GIS, WSSE cele i zamierzenia służące ochronie zdrowia ludzkiego i środowiska bytowania człowieka.

Na rok 2023 wyznaczono do realizacji 57 zadań o charakterze priorytetowym oraz 39 zadań związanych z działalnością statutową, w ich ramach szereg zamierzeń szczegółowych do realizacji w poszczególnych pionach merytorycznych.

W celu realizacji zamierzeń zaplanowanych i pozaplanowanych przeprowadzono następujące działania:

1. zaplanowano do wykonania 2364 kontroli i wizytacji.
2. ogółem wykonano 3857 kontroli łącznie z dochodzeniami epidemiologicznymi,
3. koordynowano 16 programów edukacyjnych i przedsięwzięć prozdrowotnych
4. przeprowadzono 353 działania o charakterze profilaktycznym
5. pobrano 808 próbek,
6. dokonano 1800 pomiarów temperatury, mebli szkolnych i pomiarów wagi tornistrów
7. wydano 408 opinii z Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego.

W tutejszym Laboratorium wykonano łącznie 12887 badań i pomiarów (29619 oznaczeń) obejmujących badania nadzorowe oraz zlecone w ramach dochodów budżetu państwa.

X. Wnioski wynikające z realizacji zamierzeń określonych w planach działalności Stacji na 2023 rok:

1. W powiecie jasielskim systematycznie rośnie liczba inwestycji infrastrukturalnych takich jak: drogi, sieci wodociągowe i sieci kanalizacji sanitarnej. Planowana jest dalsza przebudowa dróg krajowych, powiatowych i gminnych. Następuje systematyczna poprawa warunków sanitarnohigienicznych zakładów produkcyjnych, usługowych i obiektów handlowych.
2. W wyniku analizy dokumentacji otrzymanej do uzgodnienia oraz w wyniku przeprowadzanych kontroli obiektów dopuszczanych do użytkowania, wydawano w większości opinie bez zastrzeżeń lub z niewielkimi zastrzeżeniami, co potwierdza, że cel sprawowania nadzoru pod

względem wymagań higienicznych i zdrowotnych zawarty w planach zasadniczych zamierzeń Sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego na rok 2023 został osiągnięty.

3. Poziom bezpieczeństwa w zakresie funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej przedstawiał się na dobrym poziomie.
4. Problemy pojawiające się w obszarach związanych z gospodarką odpadami medycznymi, jakością wody na pływalni, jakością ciepłej wody użytkowej nie są na tyle znaczące, aby przedstawić negatywnie obraz powiatu jako całości, niemniej jednak wskazują na konieczność wzmocnienia nadzoru w tych aspektach.
5. Problematyczną jest rokrocznie podnoszona kwestia zaopatrzenia mieszkańców powiatu w wodę przeznaczoną do spożycia. Poszczególne gminy pomijając Miasto Jasło wywiązują się ze swoich obowiązków w tym zakresie bardzo słabo, o ile robią to w ogóle. Brak powszechnego dostępu do wody pitnej jest problemem realnie zagrażającym bezpieczeństwu zdrowotnemu na terenie powiatu jasielskiego.
6. Stan sanitarny ogółu nadzorowanych obiektów żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w roku 2023 był na poziomie akceptowalnym. Osiągnięte jest to m. in. poprzez modernizację obiektów oraz wprowadzanie systemów zapewnienia jakości. W celu zapewnienia przez przedsiębiorców właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego żywności nadzór nad w/w obiektami w dalszym ciągu będzie kontynuowany przez organy PIS.
7. W 2023 roku w wyniku działań kontrolnych poprawiono warunki pracy pracowników pracujących w narażeniu na czynniki szkodliwe, wycofano z obrotu zakwestionowane produkty biobójcze, wycofano z obrotu kosmetyki zawierające w swoim składzie niedozwolone substancje chemiczne.
8. Zanotowano pojedyncze zachorowania na rzadko występujące choroby: Choroba Creutzfeldta-Jacoba (CJD), Jersinioza, Gardioza, Listerioza, gorączka Denga, co może świadczyć o szerokiej relokacji ludności na dużą skalę. Istotnym zatem jest stałe monitorowanie sytuacji i szybkie reagowanie w celu przecięcia drogi dalszych zakażeń.
9. Covid-19 już nie jest chorobą, z powodu której jeszcze w ubiegłym roku duża liczba chorych trafiała na oddział intensywnej terapii. Nadal jednak nie należy traktować jej lekceważąco, gdyż późne powikłania nie są jeszcze dokładnie poznane.
10. Doświadczenia z pandemii są więc nauką jak reagować w sytuacjach szybkiego rozprzestrzeniania się choroby zakaźnej i jak wzmocnić inspekcje sanitarną, dzięki której nie doszło do ogólnego chaosu.
11. Stan sanitarno-higieniczny ulega systematycznej poprawie. Uchybienia jakie występują są na bieżąco eliminowane. Pracownicy służby zdrowia posiadają większą świadomość. Nie istnieją już gabinety, w których brakuje specjalistycznego wyposażenia. Systematycznie odnawiane są zniszczone pomieszczenia, wykonywane są kapitalne remonty i modernizacje oddziałów szpitalnych.
12. Obecnie mamy w Polsce zdecydowanie więcej narzędzi, które pozwalają na szybką diagnostykę wstępną (szybkie testy różnicujące typ wirusa), a tym samym ograniczenie rozprzestrzeniania się groźnych patogenów.
13. Rozbudowane możliwości terapeutyczne pozwalają na eradykację wirusów. Jednak koncentracja na prewencji powinna być działaniami priorytetowymi, stąd szeroko realizowane działania oświatowe.

14. W 2023 r. w znacznej większości skontrolowanych placówek zapewniono bezpieczne i higieniczne warunki pobytu dzieci i młodzieży. Placówki oświatowo-wychowawcze są sukcesywnie doposażane w nowe meble, wyposażenie i pomoce dydaktyczne, posiadające certyfikaty zgodności lub atesty. Dyrektorzy chętnie przystępują do udziału w projektach wspierających edukację, dzięki którym pozyskują nowoczesne wyposażenie, tworzą nowe pracownie i dają uczniom dostęp do nowoczesnych technologii, wyrównując szanse uczniów w całej Polsce i jednocześnie dostarczając mechanizmy umożliwiające współpracę pomiędzy szkołami. W 2023 r. w zdecydowanej większości zimowych i letnich turnusów wypoczynkowych organizatorzy zapewnili uczestnikom wypoczynku bezpieczne i higieniczne warunki pobytu. Opracowano regulaminy oraz wdrożono procedury zawierające zasady bezpieczeństwa oraz podejmowano wzmożone działania profilaktyczne w celu zapewnienia bezpieczeństwa oraz prawidłowego przebiegu wypoczynku dzieci i młodzieży. W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pracownicy sekcji HDZIM podejmowali działania o charakterze edukacyjnym, w tym przekazywały placówkom materiały informacyjne dotyczące m.in. zapobiegania wszawicy w szkołach oraz prawidłowego mycia i dezynfekowania rąk. Udzielano instruktaży dotyczących właściwego przygotowania ergonomicznego stanowiska pracy ucznia. Pracownicy sekcji HDZIM koordynowali również realizację programów edukacyjnych m.in. „PROBLEM WAGI CIĘŻKIEJ” w placówkach oświatowych.
15. W wyniku sygnałów dochodzących z jednostek oświatowych podejmowano wiele działań edukacyjnych dotyczących zdrowego odżywiania, higieny oraz promocji aktywności fizycznej. Wsparcie to obejmowało organizację warsztatów, wykładów i akcji edukacyjnych, które miały na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat korzyści płynących z odpowiedniej diety, dbałości o higienę osobistą oraz regularnego wykonywania aktywności fizycznej. Dodatkowo, propagowano zasady zdrowego stylu życia poprzez kampanie społeczne, materiały informacyjne oraz zachęcanie do uczestnictwa w programach profilaktycznych. Dzięki tym inicjatywom społeczność zdobywała nie tylko wiedzę, ale także umiejętności niezbędne do utrzymania zdrowego trybu życia.
16. Wzrost działań podejmowanych w ramach zdrowia kobiet obejmuje intensyfikację działań w obszarze profilaktyki nowotworów. Edukacja dotycząca zdrowego trybu życia, regularnych badań kontrolnych oraz zasad prawidłowego samobadania stanowi istotny element tych działań, mający na celu zmniejszenie ryzyka zachorowania oraz poprawę stanu zdrowia kobiet. Współpraca z organizacjami społecznymi, lokalnymi liderami oraz specjalistami medycznymi umożliwia skuteczną realizację tych inicjatyw, które mają pozytywny wpływ na zdrowie i jakość życia kobiet.
17. Duże zainteresowanie wystawą grzybów przyczyniło się do zakupu przez stację modeli grzybów, co stanowi krok w kierunku zwiększenia świadomości społecznej na temat grzybów i zmniejszenia liczby zatruć grzybowych w społeczności lokalnej. Planowane wykonanie wystawy będzie miało kluczowe znaczenie dla edukacji społeczności na temat rozpoznawania gatunków grzybów, ich właściwości oraz potencjalnego zagrożenia dla zdrowia.
18. W powiecie jasielskim wzrasta liczba projektowanych inwestycji chroniących środowisko naturalne. Lokalne gminy powiatu oraz miasta realizują inwestycje mające na celu między innymi:
1. racjonalne kształtowanie środowiska i gospodarowanie zasobami środowiska,
  2. przeciwdziałanie zanieczyszczeniom,

3. utrzymywanie elementów przyrodniczych we właściwym stanie,
4. recykling odpadów komunalnych.

Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny w Jaśle

Zbigniew Paja